

Mevlâna Şiirleriyle **GÖNLE YOLCULUK** kandil oldum doğudan batıya

Mevlâna Şiirleriyle

GÖNLE YOLCULUK

kandil oldum doğudan batıya

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

Mevlâna Şiirleriyle

GÖNLE YOLCULUK

kandil oldum doğudan batıya

Çeviren ve Hazırlayan
Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

S.Ü. MEVLÂNA ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YAYINLARI
Yayın No: 8
Seçme Eserler Serisi No: 2
Yayıncı Sertifika No: 26547
ISBN: 978-605-86510-0-5
Kasım 2012

Mevlâna Şiirleriyle GÖNLE YOLCULUK kandil oldum doğudan batıya

Editör:

Prof.Dr. Hakkı GÖKBEL

Çeviren ve Hazırlayan:

Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER

Genel Yayın Yönetmeni:

Prof.Dr. Fevzi GÜNÜÇ

Raportörler:

Prof.Dr. Adnan KARAIŞMAİLOĞLU (Kırıkkale Üni.)

Prof.Dr. Derya ÖRS (Yıldırım Beyazıt Üni.)

Prof.Dr. Hicabi KIRLANGIÇ (Ankara Üni.)

Grafik Tasarım ve Tezhip:

Öğr.Gör. Ersan PERÇEM

Renk Ayrımı ve Uygulama:

Yüksel YÜCEL

Baskı ve Cilt:

Pasifik Ofset Yay. San. Tic. A.Ş.

Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

34310 Haramidere / İSTANBUL

Tel: (0212) 412 17 00 Faks: (0212) 422 11 51

Bu eser S.Ü. Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 06.09.2012 tarih ve 2012/07 Toplantı Sayısı Kararı uyarınca ve S.Ü. Yayın Komisyonu'nun 22.10.2012 tarih ve 2 No'lu Toplantı Kararına binaen yayınlanmıştır.

© Eser fotokopi veya dijital olarak tamamen ya da kısmen çoğaltılamaz; kaynak gösterilmek suretiyle kısmi alıntılar yapılabilir.

*“Bu birkaç söz gönlümün habercisidir;
kırık dökük de olsa dinle bunları!..”*

Hz. Mevlâna

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ / Prof.Dr. Hakkı GÖKBEL.....	IX
ÖNSÖZ / Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER.....	XI
GİRİŞ / Mevlâna Celâleddin Rumi - Hayatı - Eserleri.....	XIII

Mevlâna Şiirleriyle GÖNLE YOLCULUK kandil oldum doğudan batıya

I. HER NE ARIYORSAN KENDİNDE ARA!

I.1 İçindeki düşmanı yok et!.....	4
I.2 Düşman dışarda değil içerde.....	6
I.3 'Neden', 'niçin' dikenliğinden kurtul da bu dünyada Cenneti gör!.....	8
I.4 Aslının aslına doğru gel!.....	10
I.5 Ham meyve Güneş'te olgunlaşır.....	12
I.6 Dikkat et de kendini çaldırma!.....	14
I.7 Kendinde olduğun zaman.....	16
I.8 Nesin sen, nesin sen; neredesin?.....	18
I.9 Her şeye aldırma, gül gibi kokmaya bak sen!.....	20

II. AŞK İLE HÛ

II.1 Mevlâna gibi âşık olabilmek!.....	24
II.2 Padişah oğluna beylik yakışmaz.....	26
II.3 Gel 'yok'a katıl!.....	28
II.4 Aşk suçlusu.....	30
II.5 Elif gibi tek kaldım.....	32
II.6 Seni pişirmede usta olan aşktır.....	34
II.7 Ezilip toz haline gelirsen gökyüzüne yükselebilirsin.....	36
II.8 Gel, gel; ama, kendini suya bırak!.....	38
II.9 Bedenini değil, ruhunu besle!.....	40

III. HAMDİM, AŞKLA PİŞTİM, O'NUNLA YANDIM

III.1 Bir iki gün daha sabret de piş!.....	44
III.2 Sevgili dertsiz sevmez beni.....	46
III.3 Sabret de başköşeden mahrum kalma!.....	48

III.4 Kırılıp ezildiğim zaman gülerim ben	50
III.5 Tandırda pişir bizi, asla şikâyet etmeyiz	52
III.6 Pişir beni ey Sevgili; henüz olgunlaşmadım, hamım ey Sevgili!	54
III.7 Önce eziyet, sonra ferahlık; bunun adı 'aşk'	56
III.8 Hak yolunda sefere çıkmak istiyorsan eğer; mânâ atına bin, yücelere ulaş!	58
III.9 Daha sözün aslını söylemedim	60
IV. AŞKLA 'HİÇ' OLMAK; AŞKTA 'YOK' OLMAK	
IV.1 Dünya bir hiçtir; biz ise bir hayal	64
IV.2 'Hiç' olduk artık biz, yok olmayız artık biz	66
IV.3 Bir damlayım, ama denizim aslında	68
IV.4 Gönlümün yanıklığı gözüme yağmur başışladı	70
IV.5 Benliği süpürdüm yüzümde güzellik belirdi	72
IV.6 Gölgeden bir şey bekleme!	74
IV.7 Sen bensin, ben de Sen	76
IV.8 'Yokluk'u gördüm rüyamda	78
IV.9 'Yokluk'a vardın	80
V. BARIŞ GÖĞÜNDE SAVAŞ SİSİ KALMASIN ARTIK!	
V.1 Dikenle gül arkadaş olmuşlar	84
V.2 Hepimiz aynı yolun yolcuları değil miyiz?	86
V.3 Ancak bir araya gelince insan olurmuşuz	88
V.4 Yanındayken öp yanağımı!	90
V.5 Birbirimize yabancı değiliz biz	92
V.6 İnsanlar birdir; aynı insandan türemiştir	94
V.7 Çiçekler barış ister	96
V.8 Herkesi sev, daima gülistanda yaşa!	98
V.9 Barış göğünde savaş sisi kalmasın artık!	100
VI. GEL, GEL; AMA...	
VI.1 Bal var burada ancak, bal var	104
VI.2 Öyle bir gel ki, 'ben' de kalmasın, 'biz' de	106
VI.3 Sen'i bırakıp da başka bir yere gidemem ben	108
VI.4 Ebedî hayat yaylasını arıyorsan zamanın dışında ara!	110
VI.5 Kapı kapalıysa bacadan girerim	112
VI.6 Ancak ve ancak Sen'in aşkını dilerim	114
VI.7 'Can' hayatı burada tattı	116

VI.8 Bir gönle sığar O.....	118
VI.9 Candan ayrılmak, Sevgili'yle buluşmaktır.....	120
VII. GÖNLÜN GIDASI, GÖĞÜN MERDİVENİ: SEMÂ	
VII.1 Aslında Semâ da sensin.....	124
VII.2 Semâ gönüldeki gizli erlerden haber almaktır.....	126
VII.3 Semâ'nın bir başka coşkunluğu var.....	128
VII.4 Âşığız biz.....	130
VII.5 Sen olmadıkça hiçbir şeyin canı yok.....	132
VII.6 Kimle berabersin sen?.....	134
VII.7 Aşk öyle güçlüdür ki, Ermeni'yi bile Türk yapverir.....	136
VII.8 Gel, şeker madeni var burada; hem de bedava!.....	138
VII.9 'Ney'i kim üflüyor; Semâ'ı kim dönüyor!.....	140
VIII. 'ŞEB-İ ARÛS' (DÜĞÜN GECESİ): GERÇEK ÂLEMDE YENİDEN DOĞUŞ	
VIII.1 Ölüm, doğumdur aslında.....	144
VIII.2 Mert kişi, Sevgili'nin ayrılığından bıkip, birliğe göçendir.....	146
VIII.3 Öyle rastgele ölmez âşıklar.....	148
VIII.4 Ne güzel olurdu ne güzel!.....	150
VIII.5 Sevgili'yi tehdit.....	152
VIII.6 Ayrılıktan bıktık, başlangıcımızın yanına geldik.....	154
VIII.7 Sizin gönlünüz niye ayık?.....	156
VIII.8 O nasıl söylüyorsa, biz de o şekilde gidelim.....	158
VIII.9 'Onlar ölmemişlerdir, Rab'lerinin huzurunda diridirler'.....	160
IX. BİZ GİTTİK KALANLAR SAĞOLSUN...	
IX.1 Sevgili'ye doğru yuvarlanıp gidiyoruz, bir top misali.....	164
IX.2 Mezarımı ziyarete gelersen eğer.....	166
IX.3 Herkes gibi biz de gittik; susanların arasına girdik.....	168
IX.4 Mevlâna'nın münâcâtı.....	170
IX.5 Ayrılık derdine ölmekten başka çare yoktur.....	172
IX.6 Mevlâna'dan oğlu Sultan Veled'e "mutlu yaşam" öğüdü.....	174
IX.7 Okuyanın ölçüsü ne kadarsa o kadarım ben.....	176
IX.8 Başa her gelen şeyde 'Allah' demeli.....	178
IX.9 Mevlâna'nın vasiyeti.....	180
SON(SUZ) SÖZLER.....	183

SUNUŞ

Yüzyıllar önce Konya’da yetişen Mevlâna Celâleddin Rumî, günümüzde evrensel bir değer olarak dünyanın birçok köşesine ışık vermekte, insanlık yolunda yürümek isteyenlere yol göstermektedir.

Mesnevî’sinde İslamî kaynaklardan faydalanarak herkesin anlayacağı hikâyelerle bize bizi anlatan Hz. Mevlâna, *Divân-ı Kebir*’inde de coşkulu ve mânâ dolu gazel ve rubailerıyla insanı iç dünyasını keşfetmeye davet ediyor.

Hz. Mevlâna “*Her ne arıyorsan kendinde ara!*” diyerek insanın öncelikle kendini tanımasını istiyor. Ardından da “*Kendine gel, çıkar benlik dikenlerini*” diye seslenerek iç dünyamızı temizlememizi öğütlüyor. Devamında ise insanın kendi içindeki ilahî âlemden bir parça olan gerçek canı tanıyıp sadece şu görünen tenden ibaret olmadığını farkına varınca değerini anlayabileceğini belirtiyor.

Hz. Mevlâna bu aşamalardan geçerken zâhiri terkedip mânâya önem verildiği takdirde “aşk”ın bize yol göstereceğini, pişip olgunlaşmak için aşkın dert ve ıstıraplarına katlanmak gerektiğini, bu yolda ancak “yokluk sermayesi” ile ilerlenebileceğini hatırlatıyor.

Hz. Mevlâna’nın örneklerle anlattığı bu insanlık yolu, günümüz insanının ihtiyaç duyduğu en önemli faziletleri ihtiva etmektedir. Anlam dolu dizeler ve veciz örneklerle maddî dünya kargaşası içerisinde bize insanlığımızı

hatırlattığından dolayı bu büyük mutasavvıfımızı bir kez daha rahmet ve şükranla anıyoruz.

Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Doç.Dr. Nuri Şimşekler, Hz. Pîr'in özellikle iki eserinden, *Divân-ı Kebir* ve *Mesnevî*'sinden yukarıda belirttiğim konular başta olmak üzere güzel bir derleme yaptı. "Hz. Mevlâna" denince ilk akla gelen konu başlıklarını seçip Farsça aslından akıcı bir söyleyişle bu gül deryasından ahenkli eşleştirmeler meydana getirdi. Hz. Mevlâna'nın şiir ve beyitleriyle insanlar arası barış ve uzlaşmayı işledi; aslında gerçek âlemde yeniden doğuş olan Şeb-i Arûs'u işledi; Semâ'yı işledi... Selçuk Üniversitesi üst yönetimi olarak bize de bu kıymetli çalışmaya destek vermek düştü. Bünyesinde dünyanın tek Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü'nü bulandıran Selçuk Üniversitesi'nin mensupları olarak Hz. Pîr'in sonraki yıllara da kalacak hikmetli sözlerini bir araya getiren bu kitabın vücuda gelmesinden büyük memnuniyet duyuyoruz.

Hz. Mevlâna'nın eserlerine, Farsça'ya ve dilimize hâkimiyetini bu eserle ortaya koyan *Doç.Dr. Nuri Şimşekler'e*, Hz. Pîr'e ve üniversitemize sevgisinden dolayı sağlığını tehlikeye atma pahasına büyük gayret gösteren Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanımız ve kitabın görsel sanat danışmanı *Prof.Dr. Fevzi Günüç'e*, kitabın grafik tasarımını yapan *Öğr.Gör. Ersan Perçem'e* ve emeği geçen herkese gönülden teşekkür ederim.

Aşk ile...

Prof.Dr. Hakkı GÖKBEL
Selçuk Üniversitesi Rektörü

ÖNSÖZ

XIII. yüzyıl Anadolu'sunun karışık siyasî olayları içerisinde, farklı millet ve insanların oluşturduğu bir ortamda yetişen Hz. Mevlâna, bu çağ insanının sergilediği “ben” ve “biz” merkezli tavırlarını, makam kavgalarını, maddiyat mücadelelerini sivil bir tarih kitabı olarak önümüze koymaktadır. Bu sahne, aslında küreselleşme adına kendi rengini diğer renklere egemen kılmaya çalışan ve hattâ diğer renkleri yok sayan günümüz dünyasından da bir perdedir.

Vahdet denizine dalıp tüm renklerimizden kurtulmakla, benlik duvarını yıkıp dostluk bahçelerine ulaşmakla ve sevgiyle birleşip kini yok etmekle insanların bir arada yaşayabileceğini vurgulayan Hz. Mevlâna, belki de günümüz insanının en önemli sorununa çözümler sunmaya çalışıyor.

Önce kendisi, sonra toplum ile uzlaşması gereken insanoğlu bu aşamadan sonra küçük âlem (aklı cüz, microcosmos) olduğunun farkına vararak aslına, yani Büyük Âlem'e (Aklı Küll, Macrocosmos) iştiağ duyup âdeta “ölmeden önce ölerек” bütün dünyalık istek ve hırslarından arınmalı.

Hz. Mevlâna'nın eserleri mânâ dolu sırları açarak “yaratılmışların en şerefli” olduğumuzu hatırlatıyor; örneklerle, hikâyelerle anlatmaya çalışıyor bu insanî değerleri bize. Ama kendisinin de dediği gibi bu gerçekleri kavramak öyle kolay değil; çaba sarf etmek, fedakârlıkta bulunmak gerek. Sevgili'ye tam bir teslimiyetle cefâ çekmek, dertlere sabretmek; “Ney” gibi olmak gerek.

Hz. Mevlâna'nın günümüz insanına hitap ettiğini düşündüğümüz *Divân-ı Kebir*'inden gazel ve rubailerin, *Mesnevî*'sinden beyitlerin seçilmesiyle oluşturulan elinizdeki eser, şüphesiz onun gül bahçesinden bizlere getirdiği güllerin sadece birkaç yaprağını temsil etmektedir.

Bu seçkinin hazırlanmasındaki amaç Hz. Mevlâna'nın eserlerini tamamen okumaya fırsat bulamayan ve birkaç gül yaprağı ile gülistanın kokusunu almak isteyenlere aracı olmaktır. Hz. Mevlâna'nın kısa bir hayat öyküsünün de verilmeye çalışıldığı eser IX bölümden oluşmakta ve Hz. Mevlâna ile ilgili günümüzde en çok ilgi gördüğüne inanılan konuları kapsamaktadır. Eserin sonunda ise "Son(suz) Sözler" ana başlığı ile her ne kadar söylenip anlatılsa da sözlerin mânâyı tam olarak yansıtamadığını belirten Hz. Mevlâna'nın beyitlerine yer verilmiştir.

Eserin asıl metnini oluşturan kısım, uzun yıllar boyunca yapılan çalışmalarımızda karşılaşılan ve kendi içlerinde konu bütünlüğü olan şiirlerin seçilip tasnif edilerek zaman içerisinde Türkçeye tercümelerinden oluşmaktadır. Bu çeviriler yapılırken *Bedüzzaman Furûzanfer*'in yayınladığı Divân-ı Kebir metni esas alınmış, *Abdülbaki Gölpınarlı* ve *Şefik Can*'ın tercümelerinden de istifade edilmiştir. Gazel çevirileri kaleme alınırken serbest bir üslup tercih edilmiş, bazen gazelin tamamı, bazen bir bölümü, bazen de birkaç gazelin anlam bütünlüğü olan beyitleri bir araya getirilmiştir. Rubai çevirilerinde ise tamamının alınmasına özen gösterilmiştir.

Eserin bir diğer ana metnini oluşturan ve genellikle gazellerdeki mânânın daha iyi anlaşılması amacıyla seçilen Mesnevî beyitlerinde *R.A. Nicholson*'un Farsça metni kullanılmış, çevirilerinde tereddüde düşülen yerlerde *Veled İzbudak* başta olmak üzere, *Adnan Karaismailoğlu*, *Derya Örs* ve *Hicabi Kırlangıç*'in tercümelerinden karşılaştırmalı olarak istifade edilmiştir.

Günümüz insanının okuma zevkine uygun bir şekilde Türkçeye çevirmeye çalıştığımız bu çalışmanın okuyuculara ulaşması adına destek ve gayretlerini esirgemeyen, satır satır okuyarak redaksiyonunu bizzat üstlenen Rektörümüz *Prof.Dr. Hakkı Gökbel*'e şükranlarımı sunarken; eserin vücut bulmasında zevki ve selikasıyla tasarımı yönlendiren *Prof.Dr. Fevzi Günüç*'e; isteğimizi kırmayarak Mevlâna Müzesi'nde bulunan 770/1368 tarihli Divân-ı Kebir ve 677/1278 tarihli Mesnevî nüshasından seçilen tezhiplerle sayfa tasarımı üstlenen *Öğr.Gör. Ersan Perçem*'e ve emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz.

Yüzyıllar boyu gelenek olduğu üzere, bizim de kendi kabımız ölçüsünde aktarmaya çalıştığımız bu mütevazı seçkinin okuyuculara faydalı olması niyâziyla...

Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER

Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürü

GİRİŞ

Mevlâna Celâleddin Rumi Hayatı - Eserleri

HAYATI

Günümüzden yıllar, yıllar öncesiydi. 30 Eylül 1207 günü Horasan bölgesinin Belh şehrinde, Celâleddin lâkaplı Muhammed dünyaya gelmişti. Bizler daha sonra onu efendimiz, büyüğümüz mânâsına gelen *Mevlâna* olarak adlandıracak; Batı dünyası ise Anadolu'lu anlamındaki *Rumi* nisbesiyle tanıyacak ve onun fikirleriyle aydınlanacaktı.

Mevlâna'nın babası *Bahâeddin Veled* döneminin en tanınmış bilginlerinden biri idi ve 'Sultânü'l-ulemâ' (Âlimlerin Sultanı) lâkabıyla anılıyordu. Dinî ilimler sahasında çok iyi yetişen ve çevresinde birçok öğrencisi ve seveni bulunan Bahâeddin Veled, ilmî ve siyasî çevrelerin kıskançlıkları yüzünden Belh'ten ayrılma kararı almıştı. En küçüğü Mevlâna olmak üzere *Alâeddin Muhammed* ve *Fatma Hatun* adında üç çocuğu vardı. Bir gün evlenmiş olan kızını orada bırakarak, ailesini ve yüzlerce öğrencisini yanına almış ve Belh'i terk etmişti.

Kutlu Yolculuk: Belh'ten Konya'ya...

Mevlâna ailesi, 1212 yılı civarında Belh'ten ayrılmış ve dönemin siyaset ve edebiyat merkezi Konya'ya kadar gelmiştir. Bu kutlu yolculuk sırasında, Nişâbûr ve Bağdat üzerinden Mekke ve Medine'ye uğranmış, Hac görevleri de yerine getirilmiştir. Daha sonra Anadolu'ya yönelen kafilâ Şam'dan geçerek Kilis tarafından Anadolu'ya girmiş; 1 yıl kadar Malatya'da, 4 yıl da Erzincan'ın

Akşehir’inde kalarak Karaman’a gelmiştir. Yedi yıl kadar süren Karaman günleri ise, aile için hem tatlı hem acı olayları sinesinde barındırmış; Mevlâna’nın annesi *Mü’mine Hatun* ve ağabeyi *Alâeddin* burada vefat edip günümüzdeki Ak Tekke olarak anılan yerde toprağa verilmişlerdir. Aile için mutluluk verici olay ise, bu dönemde 17 yaşlarında olan Mevlâna’nın *Gevher Hatun*la evlenip oğulları *Sultan Veled* ve *Alâeddin Çelebi*’nin burada dünyaya gelmesi olmuştur.

Dönemin Anadolu’sunun en güçlü lideri olan Selçuklu sultanı *Alâeddin Keykubad* diğer birçok ilim adamı gibi Mevlâna’nın babası Bahâeddin Veled’i de Karaman’dan Konya’ya davet etmiş ve aile 3 Mayıs 1228 yılında buraya gelerek yüzyıllar boyu kendi isimleriyle birlikte anılacak Konya’ya yerleşmiştir.

Mevlâna babasının makâmında

Konya’ya geldikten sonra Sultan tarafından kendisine ve ailesine tahsis edilen medresede halkı eğitime vazifesini üstlenen Bahâeddin Veled, 2 yıl kadar sonra 23 Şubat 1231 tarihinde vefat etmiş ve yerini 24 yaşındaki genç oğlu Mevlâna’ya bırakmıştır. Mevlâna dönemin gerektirdiği dinî bilimleri tahsil ederek ulemâ saflarına katılmak için daha küçük yaşlarda babasının meclislerinde hazır bulunmuş ve ilk eğitimini ondan almıştı.

Bilgisini henüz yeterli görmeyen Mevlâna, babasının vefatından sonra kendisine hocalık etmek için Kayseri’den gelen Şeyh *Burhâneddin Muhakkık-ı Tirmizî*’nin de iznini alarak Halep ve Şam’a eğitim için gitmiş; çeşitli aralıklarla yaklaşık yedi yıl kadar sürecek bu öğrenimin ardından Konya’ya dönüp medrese hocalığı ve camide halkı aydınlatma görevini üstlenmişti. Ancak içinde henüz cevaplarını bulamadığı sorular vardı. Geceleri uykusundan uyanıp derin derin düşüncelere dalıyordu. Sırlar kapısını açmak, gayb âlemini idrak etmek için yüreğine bir güneş gibi doğacak bir aydınlık aramaktaydı. Eğitimi ve hocalığı sırasında Şam ve Konya’da görüştüğü tanınmış âlimler de Mevlâna’nın gönlüne ışık olamamışlardı.

Marace’l-bahreyn: İki denizin kavuşması

Mevlâna, 5-6 yıl kadar süren Konya’daki hocalığı sırasında, bir gün ders verdiği medreseden evine dönerken çok dolaştığı için kendisine Şems-i Perende; yani Uçan Şems adı verilen bir dervişle karşılaşır. Bu derviş, kıyafeti ve tavırlarıyla çok farklı bir kişiliktir. Aslı İran’da yaşayan Türklerden olan Tebrizli bu derviş, rivayete göre bir gece “*Ey Rabbim! Kendi gizli velilerinden benim sohbetime tahammül edecek birini karşıma çıkar*” diyerek dualarda bulunmuş, aynı gece rüyasında Anadolu’ya gitmesi ve Mevlâna Celâleddin’i bulması için ilham almıştır.

Belki de canını ortaya koyarak Konya'ya gelen Şems, bir hana yerleşerek Mevlâna'yla karşılaşmak için onun ders verdiği medresenin yolunda beklemeye koyulmuştu. Ders çıkışında etrafındaki öğrencileriyle evinin yolunu tutan Mevlâna, çarşı ortasında ansızın atının yularını tutan bir dervişle göz göze gelir. Bu kişi Şems'ten başkası değildir. Bir müddet süren sessizliğin ardından karşılıklı soru ve cevaplarla her ikisi de kendilerinden geçmiş bir halde medreseye gelerek bir hücreye kapanırlar. Bir rivayete göre kırk gün, bir rivayete göre ise üç ay kimseyi içeri almazlar; birlikte ruhânî günler geçirip birbirlerine ayna olurlar. Bu halvetin ardından artık Mevlâna, Kur'ân-ı Kerim'de ve Hadis-i Şeriflerde okuduğu mânâları daha iyi kavramaya başlamış, gönlünün ihtiyaç duyduğu aydınlığı bulmuştur. Ama ateşten olan bu aydınlık onu öyle bir yakacaktır ki, söylediği sır dolu şiirler yüzyıllarca okuyanların gönüllerine de ateş salacaktır.

Artık Mevlâna medresedeki hocalığını bırakmış, camide vaaz vermez olmuş ve eski hoşsohbetlerinden de halk mahrum kalmaya başlamıştır. Öğrencileri, Konya halkı ve hattâ bazı yakın çevresi bile Mevlâna'daki bu değişikliği içlerine sindirememiş ve onu bu hâle düşüren Şems'e karşı düşmanlık besler olmuşlardır. Mevlâna ise bu isyanlara fazla aldırmamakta, *"Yarasalar güneşe bakmaya tahammül edemezler"* demektedir. Mevlâna ile Şems'in buluşması daha sonraları yazılacak olan tarih kitapları ve menkıbelerde; *"Marace'l-bahreyn"* (*Kur'ân-ı Kerim*, Rahmân; 19) yani "iki denizin kavuştuğu yer" veya Hz. Musa ile Hızır'ın buluşmasına benzetilerek; *"İnci ve cevherin kıymetini dünya bilir; amma, insanı ancak insan bilir"* dizeleriyle açıklanmaya çalışılacaktır.

Mevlâna da ileriki dönemlerde söylediği şiirlerin birinde Şems'in üzerindeki etkisini şu rubaisiyle dile getirecektir:

*"Bir derviş beni el çırpan, oynayan bir adam haline getirdi.
Beni ululuktan, akıldan ve candan yoksun eyledi.
Nihayet onun gönlü benim gönlüm gibi oldu.
Beni dilediği kalıba soktu, yeniden yoğurdu."*

Dünyadaki dostlukların en etkililerinden biri olan Mevlâna ile Şems'in bu buluşmaları, kendilerini çekemeyenlerden kaynaklanan bazı kesintilerle iki yılı biraz aşkın devam etmiş ve bir rivayete göre Şems'in katledilmesi; başka bir rivayete göre ise onun bir daha dönmek üzere Konya'dan ayrılmasıyla son bulmuştur.

Şems'ten sonra Mevlâna

Bu dünyada bir daha buluşmamak üzere Şems'ten ayrılan Mevlâna, *Selâhaddin Zerküb* adlı okuma yazması dahi olmayan bir kuyumcuyu,

sonrasında da Mesnevî'nin kâtibi olan *Çelebi Hüsameddin*'i Şems'in yerine koyarak kendine hemhâl edinmiş; dünyaca tanınan eserlerini edebiyatımıza ve fikir dünyamıza kazandırmıştır. Bu dönemlerinde, "Hamdım, Piştim, Yandım" (Hâm bûdem, Pohte şodem, Sûhtem) diyerek çoğunu halk tabakasından seçtiği öğrencilerine, olgunlaşıp pişmeyi ve sonunda da ilâhî aşk ile yanmayı öğretmeye başlamıştır.

Semâ ve mûsikiye özel bir önem veren Mevlâna, dönemin din adamlarının ve bazı kesimlerin eleştirilerine ve 'Semâ ve mûsikiyi yasaklatmak istemelerine ise, "*Şekeri burnunuza tutarsanız tat alamazsınız, her işin bir ehliyeti var*" tarzında lâtifeli bir şekilde cevap vermiş; Semâ'ı Yüce Allah'ın sırrına aracsız ulaşmak, Allah'la buluşmak, aşkı kucaklayıp bağrına basmak veya bütün hücrelerde Yüce Yaradan'ı hissetmek gibi cümlelerle yorumlamıştır.

Ölüm ya da Düğün Gecesi: Ebedî var oluşun ta kendisi

"Her canlı ölümü tadacaktır" (*Kur'an-ı Kerim*, Enbiyâ: 35; Âl-i İmrân: 185) ilâhî emri ile belki de o güne kadar hiç dillendirilmeyen, *Şeb-i Arûs*; yani Düğün Gecesi nihayet gelmişti. Sürekli perhiz yapması nedeniyle bir hayli zayıf düşen Mevlâna'nın bedeni, aslı olan toprağa geri dönmek için hazırlık yaparken, canı da "Allah katında yeniden doğuş" için sabırsızlanıyordu. Son dönemlerinde artık bu âlemden ayrılmak zamanının geldiğinden bahseden şiirler de yazmaya başlamış; "*Ölüm erkekse yanıma gelsin de bir güzel bağrına basıp sıkayım onu*" diyordu.

Bir gün, oturması için tahsis edilen medresenin sofasında geziniyor ve ara sıra içini çekerek inliyordu. Ansızın hastalandı. Mevsim, Kasım ayının başlangıcıydı. Hastalık kırk gün kadar uzadı. Yanında ise Selçuklu sarayının iki meşhur doktoru vardı, fakat hastalığını bir türlü teşhis edemiyorlardı. Bu haline üzülen ailesini ve dostlarını "*Kendinizi üzmeyiniz; hastalığımız bizi bu âlemden ayıracak sebepten başka bir şey değildir*" diye teselli ediyor; ama uzayan kış gecelerinde ıstırap içinde kıvranıyordu.

Başta Mesnevî'yi dikte eden değerli dostu ve talebesi *Çelebi Hüsameddin* olmak üzere oğlu Sultan Veled ve arkadaşları başucundan ayrılmıyor, soğuk su ile yüzünü, başını, ayaklarını, göğsünü yıkayarak ateşini azaltmaya çalışıyorlardı. Bu yüksek ateşine rağmen en güzel rubailerini ve gazellerini söylemekten de geri durmuyordu. Vefatından bir gün önce nispeten iyileşmişti. Akşama kadar kendisini ziyarete gelenlerle konuşmuş, âdeta her sözü vasiyet olacak şekilde cümleler sarf etmişti. O akşam en sadık dostu *Çelebi Hüsameddin* ve en sevgili oğlu Sultan Veled, iki hekim ve yakın dostlarından bazıları yine başucunda idiler. Sultan Veled üst üste birkaç gece uyumamıştı. Mevlâna yaşlı gözlerle ona baktı ve zayıf bir sesle:

- Oğlum, bugün kendimi biraz daha iyi hissediyorum; git yat, dedi.

Sultan Veled üzüntülü bir halde kapıdan çıkarken Mevlâna şiir söylüyor, Çelebi Hüsâmeddin de ağlayarak bunu kaydediyordu:

“Git, başını yastığa koy!

Geceleri rahatsız olan şu biçâreyi yalnız bırak!

Biz geceleri sabahlara kadar inleyen sevda dalgalarıyız.

(...)

Dün gece rüyamda aşk mahallesinden bir ihtiyar gördüm.

Başı ile bana işaret ediyor ve;

‘bizim tarafa doğru gel’ diyordu...”

İşte Mevlâna'nın son şiiri bu olmuştu. 17 Aralık 1273'de, gün başka coğrafyalarda doğmak üzere garbı kızıla bürürken, ebediyetin eşiğine oturmuş, kapının açılıp kendisinin davet edilmesini bekliyordu. Ruhu ise, “İrci'î...” (*Kur'an-ı Kerim*, Fecr: 28); yani “geri dönün...” emrine itaat etmiş ve kanatlanıp gerçek mekânına dönmüştü.

Ertesi sabah Konya'da kalabalık bir cenaze töreni yapılıyordu. Yöneticiler, şehrin ileri gelenleri ve Konya'daki Müslümanların yanı sıra “İsa'mızı, Musa'mızı onun sözleriyle daha da iyi anladık” diyen Hıristiyan ve Yahudiler de cenazede hazırды. Hepsı kendi kutsal kitaplarından âyetler okuyorlardı.

Gayet sükûnetli olan halk, Mevlâna'nın daima üstünde taşıdığı elbisesine sarılı olan tabutun kaldırılacağı zaman galeyana gelmiş, ağlamalar sızlamalarla taşıyabilmek için tabuta hücum etmişlerdi. Bu sırada bazıları da Mevlâna'nın şu anlamlı gazelini okuyordu:

*“Omuzdan omza yarın tahtımız olunca revan;
Açık kalırsa gözüm, sanmayın sebep şu cihan.*

*Düşünce yollara vah vah, yazık yazık demeyin,
Meğer ki uymaya şeytana dil; yazık o zaman! (...)*

*Ne eksilir batılardan, ne kaybeder doğular,
Güneşle ay bu kadar doğdu, battı; var mı ziyan?*

*Uçan kuşun, kalır ardında bir hazin kafesi,
Bu hücreden nasıl kurtulurdu, çıkmasa can?*

*Düşünce toprağa bir gün, filizlenir de tohum;
Neden yeşermesin öyleyse ektiğin insan? (...)*

Mevlâna sağlığında, namazının Şeyh Sadreddin-i Konevî tarafından kılınmasını vasiyet etmişti. Şeyh Sadreddin imamlık yapmak için tabutun önüne gelince, bayılacak gibi oldu. Kollarına girip geri çektiler. Onun yerine Kadı Siraceddin öne geçerek namazı kıldırdı.

Yoğun kalabalık nedeniyle hayli zor götürülen Mevlâna'nın tabutu, ancak akşam vaktinde defnedileceği yere getirilebildi ve şimdiki Mevlâna Müzesi'nde babası Bahâeddin Veled'in yanında toprağa surlanarak, emanet teslim edilmiş oldu.

Mevlâna'dan sonra

Mevlâna "Sevgili"sine kavuşmuştu. Yaşadığı dönemdeki fikrî hayatı, başta Mesnevî olmak üzere tüm eserleri; kısaca onun yaşam felsefesi devam ettirilmeliydi. İşte bu dönemlerde oğlu Sultan Veled tarafından insanca, dürüstçe ve samimi bir Müslüman olarak yaşamanın ön planda tutulduğu Mevlevilik belli bir sisteme bağlanıp kurumsallaştı. Âdeta İnsanî Bilimler, Güzel Sanatlar Akademileri ve Konservatuvarlar gibi, yüzyıllarca gerek Türk insanına; gerekse Mekke'den, Kahire'ye; Girit'ten Atina'ya; Tebriz'den Saraybosna'ya kadar 140'ı aşkın noktada ve ayrıca milyarlarca insanın kalbine güzellikler sunup, onları "Yaradan"ına yaklaştırdı.

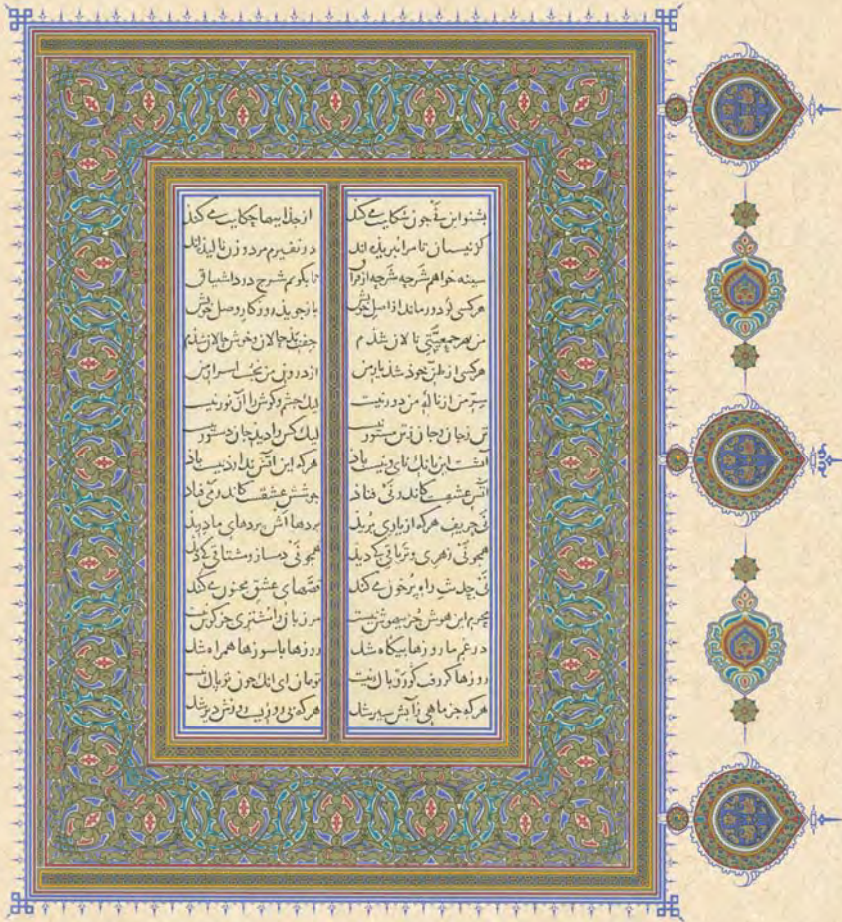
Günümüzde de Mevlâna'nın eserleri sayesinde bu 'ruh güzellikleri' ve 'insanca yaşama sanatı' Amerika'dan Avustralya'ya; Japonya'dan Hollanda'ya yayılmakta ve "Gel..." çağrısıyla bütün insanlığı kendine çekmekte. Mevlâna ise, sekiz asır öncesinde âdeta bugünü görmüş gibi şöyle demektedir:

"Allah'a tekrar tekrar yemin ederim ki, bizim bu mânâmız; güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar bütün dünyayı kaplayacak ve bütün ülkelere ulaşacaktır. Hiçbir mahfil ve meclis olmayacak ki, orada Mesnevî okunmamış olsun; hattâ o dereceye kadar ki, mâbetlerde, zevk ve sefa yerlerinde okunacak, bütün milletler bu sözlerimizle süslenecek ve onlardan faydalanacaktır."

ESERLERİ

Yaşamı boyunca gerek çağdaşı, gerekse kendisinden önceki şair ve edipler gibi eser yazma telâşında olmayan Mevlâna, bazen cezbe halinde, bazen Semâ sırasında, bazen sohbetlerinde kimi zaman da yolda yürürken kalbine doğan ilhamları, mesnevî halinde, gazel tarzında öğüt olarak dile getirmiş ve çevresindeki dostları tarafından bunlar dikte edilmiştir.

Mevlâna'nın bu tarzda oluşan, tamamı Farsça, ikisi manzum, üçü mensur olmak üzere beş eseri günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eserlerin en çok ilgi göreni altı ciltten oluşan, hikâyeler ve öğütler yoluyla didaktik bir üsluba sahip olan *Mesnevî*'dir. *Divân-ı Kebir*'inde yer alan coşku dolu şiirleri hangi din ve millette olursa olsun insanları derinden etkilemeye devam etmektedir.

Mesnevi-i Şerif (677/1278)

(Mevlâna Müzesi Kütüphanesi, No: 51, 497x522 mm., 325 vr., 8^b)

I. Mesnevî

Mevlâna'nın en tanınmış eseri olup, bizzat kendisi tarafından Farsça olarak söylenmiş ve altı Defter (cilt) olarak tanzim edilmiştir. 1259-1268 yılları arasında Mevlâna'nın yakın dostu Çelebi Hüsâmeddin tarafından dikte edilen *Mesnevî*, Osmanlı coğrafyasında yüzyıllar boyu tam metin ve seçme olarak kopya edilmiş; üzerinde tercüme, şerh ve sözlük gibi çalışmalar yapılmıştır.

İçinde barındırdığı güncel ve evrensel değerlerle her dönem insanının ilgisini çeken Mesnevî'nin, başta Mevlâna Müzesi Kütüphanesi ve İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi koleksiyonları olmak üzere ülkemizin birçok kütüphanesinde ve dünyanın dört bir köşesinde 1000'i aşkın yazma nüshası vardır. Bu nüshaların en muteberi bugün Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 25 bin 668 beyitlik 677/1278 tarihli yazmadır.

XIV. yüzyıldan itibaren Osmanlı Türkçe'sine aktarılan Mesnevî, günümüze kadar 20 dile tam metin olarak tercüme edilmiş, seçkiler halinde de çoğu dünya diline çevrilmiştir.

Mevlâna tarafından *Kur'an'ın tefsiri*, *Ruhların cilâsı*, *Allah âşıklarının kitabı* ve *Vahdet dükkânı* olarak da nitelendirilen Mesnevî, yine Mevlâna'ya göre aydın gönüllü, görüş sahibi ve ciğeri yanmış âşıklar için süslenmiş bir bahçe, lezzetli bir rızıktır.

Mevlâna'ya göre eseri, hakikate ulaşma ve yakîn sırlarını açma hususunda din temellerinin, temellerinin temelidir. İşte Mevlâna bu amaç doğrultusunda hikmetli sözleri ve gizli sırları açarken sıkça hikâyelere başvurur; bu hikâyelerin arasında başka bir konuya girer, sonra tekrar başladığı hikâyeye geri dönerek öğütler içeren beyitleri sıralar. Bununla da yetinmez, Âyet-i Kerime ve Hadis-i Şeriflerden delil getirerek vermeye çalıştığı fikirlerin iyice anlaşılmasını amaçlar.

II. Dîvân-ı Kebîr (Külliyât-ı Dîvân-ı Şems)

Mevlâna'nın çeşitli zamanlarda söylediği şiirlerin bir araya toplanmasıyla meydana getirilmiş olup, onun coşkunluk ve cezbe halindeki ruhsal durumunu bizlere yansıtır.

Yaklaşık 40 bin beyit kadar olan Mevlâna'nın bu *Dîvân*'ı daha çok seçkiler halinde kopya edilerek kütüphanelerdeki yerini almıştır. Günümüzde Mevlâna Müzesi Kütüphanesi başta olmak üzere ülkemizin birçok kütüphanesinde ve dünyanın tanınmış Müze ve kütüphanelerinde metin, tercüme, şerh ve seçki olarak 600'ü aşkın yazma nüshası vardır.

Tam metin olarak kopya edilen en önemli nüshası, Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 68-69 no'da kayıtlı II ciltlik yazmadır. 770/1368 tarihli bu

Dîvân-ı Kebîr (770/1368)
(Mevlâna Müzesi Kütüphanesi, No: 68, 462x320 mm., c. I, 153 vr., 3^b)

nüşhanın 44 bin 834 beyit olmasına karşın 5 bin ila 47 bin beyit arasında değişen tam metin ve seçki Divân nüshaları da vardır.

Divân'da yaklaşık 3229 gazel, 137 terkîb-i bend ve tercî-i bend ve 2000'e yakın rubai vardır. Mevlâna, gazellerinde çoğunlukla 'Şems' ve 'Hâmûş' (Suskun) mahlaslarını kullanmıştır. Divân'daki şiirlerin geneli Farsça olmakla birlikte, Arapça, Türkçe ve çok az sayıda Rumca şiirler de mevcuttur.

Yüzyıllar boyunca Mevlâna Divân'ında yer alan şiirler tercüme, şerh, nazîre ve tahmîs gibi yollarla her dönemin okuyucusuna sunulmuş, tam metin olarak günümüze kadar sadece Türkçe ve İngilizce'ye tercüme edilmiştir. İçerisinde yer alan Gazel ve Rubailer ise seçkiler halinde farklı dillerde yayınlanan birçok şiir antolojilerinde yerini almıştır.

III. Fîhi mâfîh

Mevlâna'nın özellikle Selçuklu sarayında sultan, vezir ve üst düzey devlet ileri gelenleriyle yaptığı sohbetlerin Farsça kaydedilmiş metinlerinden oluşur. 73 bölüm altında toplanan eser, genel olarak Mevlâna'nın Âyet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler ışığında dinî, sosyal ve kültürel düşünce dünyasını yansıtmakla birlikte Mesnevî'sini ve şiirlerini daha iyi anlama hususunda da önemli bir kaynaktır.

"Mevlâna diyor ki...", "Hüdavendigâr şöyle buyurdu..." gibi konu başlıklarıyla Mevlâna'nın tasavvufî sohbetlerini içeren eserde, Mevlâna'nın dönemin siyasî olaylarına ilişkin fikirleri de işlenmiştir. Ayrıca babası Sultânü'l-ulemâ, hocası Muhakkık-ı Tirmizî, hem-hâli Şems-i Tebrizî, halifesi ve dünürü Selâhaddin Zerkûb'un adları ve yaptıkları işlerden de Mevlâna'nın ağzından nakiller yapılmaktadır.

Esrârü'l-Celâliyye ve *Esrâr-ı Celâleddin* gibi isimler altında da yazmaları bulunan eser, Mevlâna'nın yaşadığı dönemde bilinmesine rağmen ancak 1900'lü yılların başında günümüz bilim dünyasına tanıtılmıştır.

700/1300'lü yılların başlarında yazılmış nüshaları mevcut olan eserin, başta ülkemiz kütüphaneleri olmak üzere İran, Hindistan ve Özbekistan gibi ülkelerde tam metin, seçki ve çeviri olmak üzere onlarca yazma nüshası bulunmaktadır.

Fîhi mâfîh, Türkçe, İngilizce, Fransızca, Japonca ve Uygurca'ya tam metin halinde çevrilmiş, seçmeler halinde ise birçok dile tercüme edilmiştir.

و طریق

Fihi mâfih (1118/1706)

(Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa Böl. No: 255, 200x135 mm., 127 vr., 1^b)

IV. Mecâlis-i Seb'a (Yedi Meclis)

Mevlâna'nın camide halka yönelik verdiği 7 vaazı kapsar ve Farsça'dır. Genellikle dinî konuların ele alındığı eserin Mevlâna'nın diğer eserlerine oranla çok daha az yazması vardır.

Her Meclis'in başında Allah'ın yüceliği ve hikmeti övülmekte, Hz. Peygamber ve dört halifeye rahmetler okunmakta ve bir duayla asıl konu ya da konulara girilmektedir. Konular işlenirken, kısmen halkın anlayabileceği basit bir üslup seçilmekte, dinî referanslarla birlikte temsil, hikâye ve şiiirlerle konunun daha iyi kavranmasına dikkat edilmektedir.

Meclis'ler ve konu başlıkları:

1. Meclis: Ümmetin bozguna düşmesi, Besmele-i Şerif'in tefsiri, Peygamberin ay'ı ikiye bölme mucizesi

2. *Meclis*: Allah'a yöneliş, gûnahtan çekinme, gönül zenginliği, Besmele'nin *be'*sinin tefsiri

3. *Meclis*: Zâhid-ârif, padişah-kul ve inanç kuvveti

4. *Meclis*: Halka rahmet olanlar, kulluk, gerçek tövbe

5. *Meclis*: Abdül-muttalib'in yağmur duası, benlik, insanların çeşitleri

6. *Meclis*: Mûnacât, Tevrat'taki öğüt ve dünya, "*Lâ-İlâhe*"nin tefsiri

7. *Meclis*: Aklın şerefi, bilgi ve irfan, öz'den olan ve sonradan öğrenilen bilgi

Mecâlis-i Seb'a, tam metin olarak Türkçe haricinde diğer dillere henüz çevrilmemiştir.

V. Mektûbât

Mevlâna'nın, başta döneminin devlet ileri gelenleri olmak üzere, yakınlarına, dostlarına ve halktan insanlara yazmış olduğu 147 adet mektubu kapsayan Farsça eseridir.

Mektuplar'ın 80 tanesi, başta Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus ve Emir Muineddin Pervâne olmak üzere devlet ileri gelenlerine yazılmış ve çeşitli hayır ve yardım işlerinin yerine getirilmesi için onlara ricada bulunulmuştur. Ayrıca devlet ya da yöneticiler tarafından haksızlığa uğramış halktan kişilerin kendisine ilettikleri şikayetlerini dile getirerek mağduriyetlerinin giderilmesi istenilmiş ve hemen tamamı yerine getirilmiştir.

Mektuplar'ın kalan kısmı ise Mevlâna'nın oğlu, gelini gibi kendi aile efradına, Şems-i Tebrizi ve Çelebi Hüsâmeddin gibi yakın dostlarına ve halktan insanlara yazılmıştır.

Mektuplarına, genellikle "*Allah kapıları açandır*" cümlesiyle başlayan Mevlâna, muhatabını güzel lâkap, söz ve unvanlarla onurlandırır. Daha sonra söyleyeceklerini dile getirerek mektubu yazma amacını belirtir. İstek mektubu ise "Kim bir iyilikle gelirse, ona o iyiliğin on misli vardır." (*Kur'ân-ı Kerim*, En'âm: 160), "İnsanların hayırlısı, insanlara faydası dokunandır." (*Hadis-i Şerif*) ve "Tatlı suyun başı kalabalık olur" gibi Âyet-i Kerime, Hadis-i Şerif ve atasözleriyle muhatabını yönlendirir. Sonunda ise mektubun muhatabına ömür boyu başarı, sağlık, kuvvet, bereket vs. diler ve mektubunu tamamlar.

Mektûbât, tam metin olarak Türkçe haricinde henüz diğer dillere çevrilmemiştir.

Mevlâna Siirleriyle

Gönle Yolculuk

kandil oldum doğudan batıya

1. Her Ne Arıyorsan Kendinde Ara!

*Canında bir can var, o canı ara!
Beden dağında bir maden var, o madeni ara!
Ey yürüyüp giden dost, bütün gücünle ara!
Aradığımı dışarıda değil, kendi içinde ara!*

(Hz. Mevlâna)

İçindeki düşmanı yok et!

1.1 İçinde gizli bir düşman var;
o da kendi nefsidir.
Bil ki, o düşmanı
dertten başka hiç bir şey defedemez.
Birisi halıya sopa ile vurup durursa,
o sopalar halıyı dövmek için değil,
tozlarını çıkarmak içindir.
Senin içinde de benlikten tozlar var;
o tozlar, halının tozları gibi
silkelemekle birden geçmez.
Başına bir bela gelince,
o tozlar sen farkına varmadan uçar giderler.
Tahtayı yontmak, onu yok etmek için değildir;
marangozun gönlündeki isteğe uydurmak içindir.
Bu yüzdendir ki,
Allah yolundaki şerhlerin hepsi de hayırdır;
Sabret;
onun güzelliği işin sonunda meydana çıkar.
Sabret, sabret...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1139)

Allah, senden ne alırsa ona karşılık sana bağışta bulunur...

Bağını mı yaktı!

Sana bağ dolusu üzüm bağışlar;
dert içinde neşe verir.

Kardeş!

Derde, sıkıntıya, kırıklığa ve hastalığa sabretmek,
âb-ı hayat kaynağı ve sarhoşluk kadehidir.

Çünkü yücelikler aşâğılıklarda gizlidir.

(Mesnevî, III, 1872, 1873; II, 2262, 2263)

Düşman dışarda değil içerde

1.2 Çokları beladan belaya sıçrar;
yıldan ejderhaya dönüşür.
İnsanoğlu hile yapar,
ama hilesi kendisine tuzak olur.
Can sandığı, kendine kan içici bir düşman kesilir.
Kapıyı kapar;
oysaki düşman evinin içindedir.
Firavun'un hilesi ve tedbiri de iste buna benzer.
O kin güdücü Firavun yüz binlerce çocuk öldürdü;
aradığı Musa ise evinin içindeydi.
Hz. Muhammed'den şu güzel öğüde kulak ver:
'Düşmanlarımızın en kuvvetlisi kendi içinizdedir!
Sen de başkalarıyla kötü oluyorsun da
içten içe kötü nefsinle uzlaşıyorsun.
Düşmanın o; fakat sen ona şeker vermedesin.
Sen Firavun gibi körsün, kör gönüllüsün.
A Firavun, niceye dek suçsuzları öldürecek,
asıl suçlu olan nefsini hoş tutacaksın?
İçinde pusu kurmuş olan nefis,
kibir ve kin bakımından bütün insanlardan beterdir.

(Mesnevi, I, 917-920; III, 4066; IV, 1916-1921; I, 906)

Nefsini öldürürsen özür dilemekten kurtulursun;
hiçbir düşmanın da kalmaz.
İçindeki nefis yılanını hemen öldür;
yoksa hemencecik ejderha haline geliverir.

(Mesnevî, II, 785, 3472)

'Neden', 'niçin'
dikenliğinden kurtul da,
bu dünyada cenneti gör!

1.3 Gönlünü dünya gamından ayırabilirsen eğer,
ölümsüzlük bağında safa sürme imkânın vardır.

Riyazet suyu ile yıkanırsan eğer,
bütün gönül kirlerini temizleme imkânın vardır.

Nefsanî istek menziline bir iki adım ilerlersen eğer,
seref ve ululuk haremine konabilme imkânın vardır.

Bu aşağılık dünyayı mekân edinmezsen eğer,
yücelerin yücesinde kendine yer edinme imkânın vardır.

Yalnız başına oturup düşüncelere dalarsan eğer,
geçmiş hatalarını anlayıp, düzeltme imkânın vardır.

Su alçak nefsinle savaşabilirsen eğer,
Rüstem gibi kahraman olma imkânın vardır.

Aşk derdine tutulup, yüce Allah'a âşık olursan eğer,
belâlara katlanıp huzura kavuşma imkânın vardır.

Bu dünyada nasıl, niçin, neden dikenliğinden
kurtulabilirsen eğer,
Yaradan'a kavuşup, dünyadayken
cenneti yaşama imkânın vardır.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 959)

Dünyalık vasıflardan kendini arındırıp ölürsen eğer,
hakikat sırlarının denizi, seni başının üstünde taşır.
Böyle yaparsan, 'eğer' hastalığına tutulmazsın.
'Eğer sunu yapsaydım' veya 'bunu yapmasaydım'
deyip tereddüt içinde yaşamazsın.

(Mesnevi, I, 2843; II, 736)

Aslının aslına
doğru gel!

- 1.4 Ne zamana kadar imansızlığa doğru gideceksin?
küfre yönelme, imana gel; aslının aslına doğru gel!
Zehri şifalı bir serbet gibi iç; zehre sarıl!
sonunda nereden geldiğini düşün de aslının aslına doğru gel!
Bedeninle dünyaya aitsin, ama mânâ bakımından gökyüzüne;
nereden geldiğini düşün de aslının aslına doğru gel!
Kendinden kurtulmadan kendini bulamazsın;
kendinden geç, tuzaktan kurtul da aslının aslına doğru gel!
Nereden geldiğini, nereye gideceğini düşünmüyorsun;
su dünya hayatında pek neşeli görünüyorsun;
yazık, yazık sana!
Aklını başına al, al da aslının aslına doğru gel!
Bedenin şu alçak dünyanın bir parçası olabilir;
ama, iç âleminle paha biçilmez bir madensin;
su iki baş gözünü kapa da
gönül gözünle aslının aslına doğru gel!
Dünya malına tapıyorsun;
sehvet ve şöhret peşinde koşuyorsun;
istediğini alamayınca da üzülüyorsun;
içine düştüğün acıklı hali anla,
anla da aslının aslına doğru gel!
Sen, kayalar arasında bir lâlsin, ama değerini bilmiyorsun;
aklını başına al, al artık;
al da hakikati gör, aslının aslına doğru gel!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 120)

Özünden, aslından uzak düşen kişi
tekrar vuslat zamanını arar.

Aslında bu âlem canlarınıza bir hapisanedir.

Uyanın, o tarafa gidin!

Zira o taraf sizin sahranız,
sizin mesire yerinizdir.

Ruh, sizi en yüce göklere çıkarırken
siz aşağılıklara,

su ve çamura doğru gidiyorsunuz.

(Mesnevî, 1, 4, 525, 537)

Ham meyve
güneş'te olgunlaşır

1.5 Altın zerresisin sen; sevin, neşelen!
Altın madeninin aslının aslındansın sen!
Neyi arıyorsan, neyin peşinde koşuyorsan,
bil ki onun tıpkısısın sen!

Güneş, bütün ihtişamıyla yüzünü gösteriyor,
zerreden oynamasını istiyor.

Ey zerre;
sana da, onun ışığında aşkla oynamak yarasır.

Ey zerre;
Bir gün Güneş'i kucaklarsın elbet!
Yeter ki, kanadını onun kanadının üzerine koy;
kendini yok et!

Güneş, zerrenin önüne bir sarap getirir;
'ey zerre, bunu iç!' der.

Zerre o sarabı içince, kendinden geçer,
Güneş'te yok olur gider!

Ey Allah'ım!
Bizler de zerreler gibi ham meyveleriz.
Sen'in nurunda oynar;
Sen'in ateşinle pişeriz.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2960)

Güneste yok olan zerrenin savaşı,
Vasıftan da, hesaptan da dışarıdır.
Zerre yok olunca artık onun savaşı,
Güneş'in savaşıdır.
Zaten zerrenin kendi hareketi de kalmamıştır.
Neden?
'Biz Allah'a dönenleriz' sırrından.

(Mesnevî, VI, 40-42)

Dikkat et de
kendini çaldırma!

1.6 İnsanlık yolunun her tarafı kanla ıslanmış;
dikkat et de kayma!

Bu zamanda insan çalanlar
altın çalanlardan daha fazla.

Duyarsın, hırsızlar sadece
malı değil aklı da çalarlar.
tamam, kendini önemseme;
ama dikkat et kendini de çaldırma!

Ey Hak yolcusu!
Kendinde bir şey yoksa, düşmanı da yok sanma!
Hırsızlar altın peşinde koşuyor;
sen de altın madeninin kendinden habersiz olma!

Ey insanoğlu!
Hazine bulursun, ama ömür bulamazsın.
Sen uğraş da kendini bul,
kendindeki gizli hazineyi araştır!

Kendini bul;
bul, ama dikkatli ol, kendini çaldırma!
Bu Hak yolunda açık göz bir hırsız pusu kurmuş,
seni bekliyor.
Bu hırsıza dikkat et de kendini çaldırma!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 409)

Canında bir can var, o canı ara!
Beden dağında bir maden var, o madeni ara!
Ey yürüyüp giden dost, bütün gücünle ara!
Aradığımı dışarda değil, kendi içinde ara!

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 45)

Kendinde
olduğun zaman...

1.7 Kendini sevdiğin zaman, Sevgili'yi bulamazsın.
Kendinden geçince, Sevgili'ye yaklaşırsın.

Kendinde olduğun zaman, bir sivrisineğe av olursun.
Kendinden geçince, güçlenir; fili bile avlarsın.

Kendinde olduğun zaman,
gam bulutlarının ardında kalırsın.
Kendinden geçince,
kucağına ay doğar her tarafı aydınlattırsın.

Kendinde olduğun zaman, Sevgili'yi kaırırsın.
Kendinden geçince, Sevgili'nin aşk şarabını içersin.

Kendinde olduğun zaman,
sonbahardaymış gibi üsürsün.
Kendinden geçince,
kışın bile ilkbahar olursun.

Kendinde olduğun zaman,
kendini seversin.
Kendinden geçince,
glün bile kıskandığı bir açık olursun.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 323)

Kendini, kendi vasıflarından arıt ki,
kendi sâf ve pâk kişiliğini göresin.
Ne mutlu o adama ki kendisinden kurtulmuş,
Allah'a ulaşmıştır.
Ey Allah'im!
Kendimizden geçip Sen'in denizine daldık!
Ey İnsanlar!
Allah, insana şah damarından daha yakındır.
Ay yakında, boşuna uzaklara bakmayın!

(Mesnevî, I, 3460, 1535; VI, 43, 2353, 2354)

Nesin sen,
nesin sen; nerdesin?

1.8

Ey insanoğlu!
Hadî kalk, yükünü bağla; kervana yetiş!
Kervan gitti, sen ise hâlâ gaflet uykusundasın.
İste o vakit;
zarardasın, zarardasın, zararda!

Ey insanoğlu!
Ömrünü suç işleyerek geçirme;
geçirme de cennette ter ü taze kal!
İste o vakit;
Cennettesin, Cennettesin, Cennette!

Ey insanoğlu!
Som nefsiñi öldür; o senin şeytanındır;
öldür onu da, huriler yanı başından ayrılmasın!
İste o vakit;
onlarlasın, onlarlasın, onlarla!

Ey insanoğlu!
Nefsiñi adamakıllı yok ettin mi,
yedinci kat göğün üstüne bas ayağını!
İste o vakit;
O'nunlasın, O'nunlasın, O'nunla!

Ey insanoğlu!
Namazını kıldın, kabul oldu mu;
orucunu tuttun kabul oldu mu, tamam!
İste o vakit;
pehlivansın, pehlivansın, pehlivan!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2021)

Allah kıyamet günü soracak herkese:
'Bunca zamandır mühlet verdim, bana ne getirdin?
Ömrünü neyle bitirdin,
verdiğim gıdayı,
ihsan ettiğim kuvveti ne uğruna mahvettin.
Gözünün nurunu nerelerde tükettin,
beş duyunu nerelerde yıprattın?
Gözünü, kulağını, aklını,
bütün cevherlerini harcadın;
peki bu âlemden bunlara karşılık ne satın aldın?

(Mesnevî, III, 2149-2152)

Her şeye aldırma,
gül gibi kokmaya
bak sen!

1.9 Ey âşık! Kendine bak, insanların işine karışma;
şu şunu söylüyor, bu bunu söylüyor, deyip durma!
Fılan bana diken diyor,
filan yasemin diye çağırıyor düşüncesine kapılma!
Her söze, herkese aldırma; gül gibi kokmaya bak sen!
Allah, sana basiret gözü, gönül gözü vermiş!
Öyle bir göz vermiş ki,
senin mahmur bakışlarına karşı
Cebraîl'in kanadı bile secdeye kapanır.
Şekil ve surete bakma!
Ey Hak âşığı, neselen!
Seni yükselere uçuracak kanatların olduktan sonra,
insanların dedikodusundan sana ne!
Ey kendi kusurlarını görmeyip de,
başka insanların iyisine kötüsüne bakıp kalan zavallılar!
Size söylüyorum; size sesleniyorum!
Ne diyeyim size, aslında bilmiyorum:
Allah;
her şeye kâdir olan Yüce Allah
sizin de yardımcımız olsun!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1972)

Kötü huyluların zahmetlerini çekip, sabretmek;
bulut gibi insanlara faydalı olmak gerek.
Edeb, iyi huy nedir, diye sorarsan,
bil ki edep,
edepsizin edepsizliğine sabretmektir.
Kimi 'falan adamın huyu kötü' diye şikâyet eder görürsen,
bil ki bu, şikâyet edenin kendi huyudur.
Çünkü iyi huylu, kötü huylulara tahammül eden,
onların kötülüğünü söylemeyen kişidir.
Zira,
iyilik aradı mı insanda kötü şey kalmaz ki!

(Mesnevî, VI, 481; IV, 771-774; VI, 124)

II. Aşk İle Hû...

*Aşk dâvâya benzer;
cefa çekmek de sâhide.
Sâhidin yoksa dâvâyı kazanamazsın ki!*

(Hz. Mevlâna)

Mevlâna gibi âşık olabilmek!

11.1 Tertemiz olarak aşk yoluna düşmüşüm ben;
bu yolda gizlenmeden yürümekteyim ben.

Kimseye kin gütmem, garaz tohumu ekmem,
yokluk bile bana sığınır;
hiç bir zaman aç gözlü olmadım ben.

İnsanların dedikodusu ile rahatsız olmam,
kimseden de korkmam,
kafes azığına ihtiyacım yok; özgür bir kuşum ben.

Yağmurlar yağdıran bir bulutum, inciler saçan bir göğüm,
yeryüzünde susuzlara, âb-ı hayat sunmadayım ben.

Olaylar karşısında
rüzgârda oynayan ağacın dalları gibi titrerim,
ama gövdem kıpırdamaz, ruh âlemine konak olmuşum;
korkmam rüzgârlardan ben.

Sasılacak, acayip bir cihanım,
bir avuç toprakta gizlenmişim,
her gece, gönlüm gündüz gibi aydınlıktır;
sonbaharın içindeki ilkbaharım ben.

Tamamıyla yok olup kendimden geçmiş, kendime gelmişim,
bedenimin aslından kurtulmuş 'adam' olmuşum ben.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1693)

Her şey mâsuktur,
âşık ise bir perdedir.
Yaşayan mâsuktur,
âşık ise bir ölüdür.

(Mesnevî, 1, 30)

Padıŝah oğluna
beylik yakışmaz...

II.2 Bırak şu sersemliği,
aklını başına al;
âşık ol, âşık!

Sen Padışah oğlusun,
bu esirlik ne zamana kadar süreceğ?
Bir Padışah oğluna beylik de yakışmaz,
vezirlik de!

O gördüğün beylik var ya!
Gerçek beylik değil, ecel beyliğidir ecel!
Bu fani dünyada vezirlik elde edemedinse
ne çıkar?

Sen insan kılığına girmiş Allah arslanışın;
madem ki Allah'ın nuru içindesin,
beyliğin de vezirliğin de ne önemi var!

Sevgilinin değeri onu sevenin sevgisi ile ölçülür.
Ey çaresiz âşık!
Bir bak bakalım senin değerin ne kadar?

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2627)

Padisahların tahtları bile,
askın yanında basit bir tahta
parçasından ibarettir.

(Mesnevi, III, 4721)

Gel
'yok'a katıl!

11.3

Aşıklarız biz,
gel;
bize katıl!

Yücelerdeniz biz,
gel;
yücelere katıl!

Aşk seliyiz biz,
gel;
çukurdan kurtul!

İflas etmişiz biz,
gel;
sen de "yok"a katıl!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1536)

Para vermek, cömert kişiye lâyıktır;
can vermekse âşık kişinin vergisidir.
Allah uğruna ekmek verirsen,
sana da ekmek verirler.
Allah için can verirsen,
sana da can bağışlarlar.

(Mesnevî, I, 2235, 2236)

Aşk suçlusu...

11.4

Canın boynunu bağladım,
Sevgili'nin kapısına kadar götürdüm:
'Bu, aşk suçlusudur;
sakın bunun suçunu bağışlama!' dedim.
Sevgili bana bir ip verdi:
'Bu aşk ipidir, bağla onu' dedi.
'Bir ucunu sen,
bir ucunu ben tutayım,
ben de çekeyim, sen de;
ama dikkat et koparma!'
diye de sıkı sıkı öğütledi.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1335)

Aşk dâvâya benzer;
cefa çekmek de sâhîde.
Sâhidin yoksa;
dâvâyı kazanamazsın ki!

(Mesnevî, III, 4009)

Elif gibi
tek kaldım

11.5

Kendimden geçtim,
kendime geldim.

Boyumdan geçtim,
aşkın boyunu aldım.

Tüm harflerden geçtim,
elif gibi tek kaldım.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1669)

Kendini unuttun mu seni hatırlarlar;
kul-köle oldun mu seni azat ederler.

(Mesnevî, III, 3076)

Seni pişirmede
usta olan aşktır

11.6 Aşk ateşinden başka ne varsa tozdur, dumandır.
Aşkın yakışından kaçma!
Çünkü sana o dermandır.

Duman seni pişirmez,
olsa olsa karartır.
Seni pişirmede usta olan ise atestir, aşktır.

Ateşi bırakıp dumana giden bulanır,
aşka düşmediği için pişmez, ham kalır.

İnsanı memnun edecek gönül darlığıdır;
gönül boş olsa eğer, kirlî hayallerin sığınağıdır.

Gönül evi gamla dolar, âdeta daralır;
işte Sevgili o zaman gelir, orada kalır.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 371)

Atese gir;
gir de
ateşin içinde
gül ve yasemin bulan
İbrahim'in sırlarını gör!
Aşk derdi, sağlığın bile canıdır.
Aşkın eziyetleri,
her rahat kişinin hasret çektiği,
gıpta ile baktığı eziyetlerdir.

(Mesnevî, I, 790; VI, 4594)

Ezilip toz haline
gelirsen gökyüzüne
yükselebilirsin

II.7

Aşkın yüzünde,
görünüsten başka bir şey ara sen!
Aşkla dert ortağı ol;
onunla derdini paylaş sen!

Kerpiç gibi duygusuz oldukça;
gökyüzüne yükselemez,
ötelere gidemezsin sen.

Kırılır, parçalanır, ayaklar altında ezilirsen;
toz haline gelir,
ancak o zaman göğe kalkarsın sen.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2865)

Aşk; usanmaz,
canını sakınmaz,
utanma nedir bilmez.

Değirmen taşının altına girmiş gibi
eziyetlere, belâlara uğrar;
ama sabreder.

Aşıktan daha deli kimse de yoktur!
Bu delilik normal deliliğe benzemez,
tıpta dahi bu hastalığı iyileştirecek
usuller yoktur.

(Mesnevî, VI, 1968, 1979, 1980)

Gel, gel;
ama, kendini suya
bırak!

11.8

Bu semtten koku almayacaksan;
gelme!
Bu ırmaktan testini doldurmayacaksan;
gelme!
Bütün yönler o sebepten bu yöne gelirken;
kal da o yönde;
faydalanmayacaksan gelme!

Mademki aşk havuzunun başına geldin;
geri dönme!
Bu havuzun içinde âb-ı hayat var;
su gibi görme!
Aşk havuzunun içine düşünce,
bütün varlığını ona ver!
Yüzgeçlik taslama;
ellerini ayaklarını çırpma!

Teslim ol, sus;
kendini tamamıyla ona bırak!
Topluluğun başı değilsin;
aşktır ancak sana Burak!

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 60; Gazel No: 405)

Hasetçi değilsen eğer,
dâvâ kapısını bırak,
vefâ kapısına gel!
Elde etmen uzarsa, sakın ümitsiz olma!
Her an;
'Allah'ın rahmetinden ümidinizi
kesmeyin' âyetini oku!

(Mesnevî, V, 1173; VI, 1915)

Bedenini değil,
ruhunu besle!

11.9 Ömür, yarınlara bağlanan ümitlerle
geçip gitmede;
gafilcesine kavgalarla,
didismelerle tükenip durmada.
Aklını başına al da düşün; say günlerini,
bak nelere harcıyorsun şu hünerini:
Bazen para ile bazen boğaz derdi ile.
Dikkat et, ömür geçip gitmede,
her nefesle daha da eksilmede!
Ölüm yolda durmuş bekliyor;
sen ise hâlâ ne derdindesin!
Bedeni besleyip semirtmeye uğraşma;
sonunda toprağa gidecek o,
yem olacak mezar kurtlarına.
Aşkla gönlünü besle;
odur yücelere uçacak,
odur Sevgili'nin huzuruna varacak.
Ruhunu semirtmeye çalış;
çalış da Sevgili'nin önüne varınca
gücü kuvveti yerinde olsun.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 823)

Yarın yaparım deme;
nice yarınlar geçti.
Ekin zamanı tamamıyla geçmesin, uyanık ol!
Ten kazancında bir sanat öğrendin,
din sanatına da bir el at!
Bu âlem oyun yeridir,
ölüm de gece.
Geri döner gidersin;
fakat kese bombos, sen de yorgun argın!

(Mesnevî, II, 1269, 2592, 2600)

III. Hamdım, Aşkla Pistim, O'nunla Yandım

Gülmeler, ağlamalarda gizlidir;
defineler de yıkık yerdedir.
Nice düşmanlıklar vardır, dostluğa çıkar;
nice yıkılmalar vardır, yapılmaya döner!
Bulut ağlamadıkça yeşillik nasıl güler?
Çocuk ağlamadıkça süt nasıl coşar?

(Hz. Mevlâna)

Bir iki gün daha
sabret de piş!

III.1 Güneş ile olgunlaşmayan meyve,
seker kamışı bile olsa ekşidir.
Aşk güneşinin yakışına da sabır gerekir.
Sabret,
bir iki gün sabret de
olgunlaş, piş!
Gölgede kalan koruk nasıl ekşi olursa;
ekşi suratlılar da
bil ki aşk ateşinden kaçmıştır.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1274)

Basit otlar iki ay içinde yetişir,
fakat kırmızı gül ancak bir yılda gül verir.
Hiçbir üzüm geriye dönüp, koruk olmaz;
hiçbir olgun meyve tekrar ham hale gelmez.
Sen de piş, hamlıktan kurtul da bozulma!..

(Mesnevî, I, 2593; II, 1318, 1319)

Sevgili dertsiz
sevmez beni

III.2

Ağlasam da inlesem de
Sevgili duymaz beni.
Kulaklarına pamuk tıkamıs,
asla dinlemez beni.

Cefalar eder durur bana,
ama pişmanlık duymaz;
yaptıkları kendinde kalır,
cefasarı incitmez beni.

Yök sayar beni,
adam yerine koymaz,
sitemini kerem sayarım;
bu asla üzmez beni.

Dertten başka bir şey vermez;
ancak gönlüme devadır bu;
çünkü; dertsiz olsam sevmez beni.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1678)

İhlâs sahibi ağlar-sızlar, dua eder;
duasındaki ihlâsın dumanı göğe kadar gider.

'Ey Allah'ım!

Mü'min kulun yalvarmakta;
onun Sen'den başka dayanağı yok.

Sen yabancılara bile ihsanda bulunursun,
herkes istediğini senden diler.'

Allah da buyurur ki:

'Ben kulumu horlamak için değil,
onun faydasına olduğu için ona geç ihsan ederim.

Duyduğu ihtiyaç, kulumu gâfletten uyandırdı,
yüzünü bana çevirtti;

saçından tutarak çeke çeke bana doğru getirdi.

Dileğini hemen verirsem yine döner,
o oyuncak dünyaya kapılır, gâflete boğulur gider.

Gerçi gönlü kırık bir şekilde,
ağlayıp sızlıyor; ama bırak ağlasın-sızlasın.

Bana onun sesi hoş gelmekte.

Onun 'Yârabbi' demesi hoşuma gidiyor.'

(Mesnevî, VI, 4217, 4220-4226)

Sabret de
başköşeden mahrum
kalma!

III.3   Kovsa da Sevgili seni,
             ümitsiz olma!
             Amma bugün,
             amma yarın;
             sakın çağırma sanma!
             Yüzüne kapıyı kapasa bile;
             gitme, bekle orada!
             Sabret,
             sabret de
             baş köşeden mahrum kalma!
             Bütün kapıları kapatsa bile;
             kimsenin bilmediği
             gizli bir yol açmaz sanma!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 765)

Hiçbir âşık yoktur ki,
Sevgili'sine kavuşmayı istesin de
Sevgili'si de onu arayıp, dilemesin!
Gönlünde Allah sevgisi arttı mı;
şüphesiz yok ki, Allah da seni seviyor demektir.
Susuz kalan, 'su su' diye ağlar, inler;
su da susamış kişi nerede diye inler durur.
Bizdeki susuzluk, suyun bizi çekmesinden ileri gelir;
biz suya ağız; su da bize!

(Mesnevî, III, 4393, 4396, 4398, 4399)

Kırılıp ezildiğim
zaman gülerim
ben

III.4

Sedefe benzerim ben;
kırdıkları zaman gülerim ben.

Rahatlığa ulaşıncı değil;
kırılıp ezildiğim zaman
gülümserim ben.

Ey benim canım!
Gam yemeye razıysan,
gama yüzlerce gönül veririm ben.

Gam havanında ez beni!
İste o zaman
gözlere tutya olurum ben.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1989; 2236)

Papağanla, bülbülleri
seslerinin güzelliği yüzünden
kafese koyar, beslerler.
Fakat kuzgunla, baykuşu
hiç kafese koyarlar mı;
böyle bir şey işitilmiş mi?

(Mesnevî, VI, 4228, 4229)

Tandırda pişir bizi,
asla şikâyet etmeyiz

III.5

Âşığız biz; gönülsüzüz, fakiriz;
hem çocuğuz, hem genciz, hem
ihtiyarız.

Kuru ot gibiyiz;

aşk ateşi ile tutuşur, yanarız;

fakat şimşek gibi çabucak da söneriz.

Kendilerine tapanlara dikeniz;

ama Dost'u sevenlere ipek olunuz.

Mum gibi âşıktan ayrılmayız;

sanki biz o mumun fitiliyiz.

Güzellik tandırın yanmış,

biz de senin elinde hamuruz;

o tandırda pişir bizi,

asla şikâyet etmeyiz.

Ayaklarının altında hasır gibiyiz;

yay bizi; çığnenmek, yoğrulmak isteriz.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1573)

Gülmeler, ağlamalarda gizlidir;
defineler de yıkık yerdedir.
Nice düşmanlıklar vardır, dostluğa çıkar;
nice yıkılmalar vardır, yapılmaya döner!
Bulut ağlamadıkça yeşillik nasıl güler?
Çocuk ağlamadıkça süt nasıl çoşar?

(Mesnevî, VI, 1586; V, 106, 134)

Pişir beni ey Sevgili;
henüz olgunlaşmadım,
hamım ey Sevgili!

III.6 Bütün canlılara, insanlara, hayvanlara
ikram edilen bir sofradır bu dünya.
Öyle bir ihtisamlıdır ki bu sofranın tenceresi,
gök varken ihtiyacı yoktur kapağa.

Hak yoluna düşmüş sũfileriz biz;
Padışahlar Padışahı'nın nimetini istiyoruz biz.
Bu yemekleri alabilmek için;
boş kâselerle huzura gideniz biz.

Bu kâseyi ve sofrayı ebedi kıl ey Allah'ım!
Yoksul bir kişiym, yoktur başka bir kârım.
Amelim, ibadetim; her şeyim elimdeki boş kâse.
Pişir, beni pişir; henüz olgunlaşmadım, hamım.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 186)

Kim kendi eksigini görüp anlarsa,
yedeğinde dokuz at olduğu halde
olgunlaşma yolunda koşar.

Kendini olgunlaşmış sanan kişi ise
ilâhî yolda ilerleyemez.

Ey gururlu kişi!

Canında, kendini olgunlaşmış sanmaktan
daha kötü bir hastalık olamaz.

Sendeki bu kendini beğenme huyu defoluncaya kadar
gönlünden de çok kan akar, gözünden de.

(Mesnevî, I, 3212-3215)

Önce eziyet,
sonra ferahlık;
bunun adı 'aşk'

III.7

Ey Sevgili!
Senin yüzünden
ne dertler çektim,
ne cefalar gördüm,
ne acılara katlandım.

Ey Sevgili!
Sen'in yüzünden
ne belâlara uğradım.
Sonunda çektiğim dertler,
gözyaşlarıma karıştı.
Orayı vatan edinip,
gözümünden ayrılmaz oldu.

Binlerce ateş,
binlerce âh;
binlerce gam,
binlerce duman...
Bunun adı aşk!

Binlerce dert,
binlerce ıstırap,
binlerce cefa...
Bunun adı Sevgili!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1138)

Gönlüm bahçedir; gözüm ise buluta benzer.
Bulut ağladı mı bahçe güler, hoş bir hale gelir.
Allah'ın; 'Çok ağlayın' emrini okumuşsundur.
Peki ne diye pismiş kelle gibi sırtıp duruyorsun!
Ey sersem sersem gülüp duran!
Gülmenin zevkini gördün;
bir de aqlamanın zevkini seyret bakalım!

(Mesnevî, VI, 1579, 1581, 1584)

Hak yolunda sefere çıkmak
istiyorsan eğer; mânâ atına
bin, yücelere ulaş!

III.8

Ey Hak âşığı;
çokluk âleminden kurtul,
vahdete ulaş!
Âdem soyundansın sen,
kaldır başını, göğe ulaş!
Âdem'in medresesinde Hakk'a mahrem ol,
en üst kürsüye otur,
ders al, ilahî adlara ulaş!
Hak yolunda sefere çıkmak istiyorsan
eğer;
mânâ atına bin, yüksel,
yücelere ulaş!
Hem piş, hem ates ol;
mest olup, kendinden geç,
'ben'sizliğe ulaş!
Hem sır ol, hem sırdas;
bizimle beraber olup, kulluğa ulaş!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1876)

Ey Ademoğlu;
balık soyundansın sen;
Deniz'e git!
Niçin çerçöpe benzeyen sakalına
düşkünsün böyle?
Denizde ikilik ve ıstırap yoktur;
fakat şası olana ne söyleyeyim ki?
Hiç, hiç!

(Mesnevî, VI, 2028, 2032)

Daha sözün
aslını
söylemedim...

III.9 Ey kendini hüznülere kaptıran!
Bundan sonra ne gam çek, ne de dert!
Artık gökler bile senden coşar hale geldi.
Sana merhamet etmede,
annenden de babandan da ileriyim.
Ama seni dertlerle imtihan edişim,
seni sevmediğimden değil;
pişmen ve olgunlaşman içindi.
Sana bağlar, bahçeler, cennetler hazırladım;
dertlerine deva verdim.
Sana, şu dumanlarla dolu gökyüzünden
daha güzel;
yepyeni bir gökyüzü hazırladım.
Ey güzel!
Sana söylenecek sözlerin hepsini söyledim;
ama sözün aslını söylemedim daha...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2259)

Hoş bir hayâl geldi ve;
'ben Sevgili'nin gül bahçesinden geliyorum' dedi.
'Bak şu sarhoş gözlerime, iyi bak;
ezel meyhanesinden geliyorum ben'
diye ekledi.

'Gir içeri' dedim, 'gülerek gir, neşeyle gir;
acıları yok et, tatlılaştır hepsini.'

Bekle, bekle dedi,
'Evet güller vereceğim sana,
hem de ne güller!

Amma, diken olarak geldim şimdi;
ancak sabredersen ereceksin o güllere' dedi.

Onun bahçesinden bir gül koparmadan önce,
göğsüme yüz binlerce diken battı.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1379; 824)

IV. Aşkta 'Hiç' Olmak Aşkta 'Yök' Olmak

Yök olmadıkça
hiç kimseye
ululuk makamına varmaya
yol yoktur.
Göklere yücelmek nedir?
Su yokluk!
Aşıkların yolu da yokluktur, dini de.

(Hz. Mevlâna)

Dünya
bir hiçtir; biz ise
bir hayal

IV.1 Ey ay yüzü güzel!
Gel, gel de bize benze;
ne nimet ara, ne zenginlik!
Allah'ın lütfu
yokluktur, yoksulluktur.
Geç kendinden,
kurtul benliğinden.
Kurtuluşta öyle sırlar vardır ki,
bilseydin eğer;
bütün varlıklar, yokluk olurdu sana.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2501)

İnsanda yoksulluk havası oldukça
içi boş testi gibi
dünya denizinde batmaz.
Yoksulların ululuk sahibi Allah'tan
pek büyük bir rızıkları vardır.
Sen de bir-iki günceğiz yoksulluğu dene de
ondaki iki misli zenginliği gör!

(Mesnevi, 1, 988, 2353, 2373)

'Hiç' olduk artık biz,
yok olmayız artık biz

IV.2

Ebede kadar Sevgili'yle beraberiz biz.
Yemyeşil, taptazeyiz O'nunla biz.

Her şeyden geçtik,
'yok' olduk artık biz.

'Hiç' olduk,
yok olmayız artık biz.

Yök, yok olur mu?
'Hiç' olmayan, hiçbir şeydir
'Hiç' olansa 'Bir' şeydir.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 831)

Can Canan'a ulaşmadıkça
ebediyen kördür, ebediyen yaşlıdır.
Ey Allah'ım!
İnayetin olmasa, canımız âdeta bir tutsaktır;
seninle diri olmayan can ölü gibidir.

(Mesnevî, I, 3906, 3907)

Bir damlayım,
ama denizim aslında

IV.3

Görünüşte küçüğüm
bir zerrenin yarısından da.

Aşk terazisinde tartılsam eğer;
daha büyüğüm âlemden de.

Bir damlayım,
bir damlayım, ama;
denizim aslında.

Bunu ben demiyorum,
bu aşkın sözü.

Bir 'hiç'im ben;
bir 'hiç' aslında.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1520)

İnsan beden olarak bir sivrisinekten bile
rahatsızlık duyar;
iç olarak ise yedi kat göğü bile kaplamıştır.
Değişenler bedene ait vasıflardır;
bâkî olan ruh ise apaydın bir güneş gibidir.

(Mesnevî, IV, 3767, 3788)

Gönlümün yanıklığı
gözüme yağmur
bağışladı

IV.4

Özgürüm, özgürüm,
ama;
âcizim zerreler gibi.

Gelince ayrılık ateşi
kaptı gitti o zerremi.

'Hiç' oldum artık,
gönlüm közlendi.

Ama;
yağmur bulutu doldurdu gözlerimi.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1622)

O'nun için ağlayan göz ne mübarektir.
O'nun askıyla yanıp kavrulan yürek
ne mukaddestir.
Her ağlamanın sonu gülmektir.
Sonunu gören ise mübarek bir kuldür.

(Mesnevî, I, 818, 819)

Benliği süpürdüm
yüzümde güzellik
belirdi

IV.5 Yokluk denizine daldım,
varlık gözüme hor göründü.

Varlığı, benliği süpürdüm,
yüzümde güzellik belirdi

O âleme parçalanmış gönlümü götürdüm
nihayet buldum inciler bağıslayan denizi

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2294)

Allah'tan ask talep et, can değil!
O'ndan ilâhî rızık dile, ekmek değil!
Âşıklara bak!
Onların varlıkla işi yoktur;
onlar kârlarını sermayesiz elde ederler.

(Mesnevî, VI, 3171; III, 3021)

Gölgeden bir şey
bekleme!

IV.6

Elimi de Sen aldın,
gönlümü de;
bir şey kalmadı artık bende.

Cansız gölge gibi oldum,
gölgeden bir şey bekleme!

Gölge bir 'hiç'tir; "hiç"
Ona hareket verense,
ancak 'Bir'dir 'Bir'

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2831)

Aşk, her şeyden münezzehtir Allah'ın vasıflarındandır.
Ondan başkasına âşık olmak geçici bir hevestir.
Allah'a ait olan aşk yücelik güneşidir,
insanlar da gölge gibi O nurun emrindedir.

(Mesnevî, VI, 971, 983)

Sen bensin,
ben de Sen

IV.7

Ben Sen oldum;
Sen de ben.

Ben ten oldum;
Sen de can.

Öyle bir hale geldik ki;

Sen ben oldun,
ben de Sen.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1031)

Hakikat yolunda giden,
Padisah'ta yok olur, yokluğa erişir.
O zaman onun sözü de
Hak sözüdür.

(Mesnevî, I, 2833; V, 2243)

'Yokluk'u gördüm
rüyamda

IV.8

'Yokluk'u gördüm gece
rüyamda,
aklım başımdan gitti.

Dalınca lâl renkli madenine
ipekle, atlasla kuşattı beni.

Katıldım âşıklar safına,
kulağıma yokluk halkasını taktı.

Baktım 'yokluk'un nakışlarına,
birdenbire Sevgili parıldadı.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2015)

Ölüm günü,
bütün bilgiler boştur.
İşte o gün tek yol azığı
'yokluk' bilgisidir.
Ey yoksul;
zengine sen zekât ver!
Bütün altınlar,
bütün ipekli kumaşlar
'yokluk'tadır, 'yoksulluk'tadır.

(Mesnevî, I, 2834; VI, 2109)

'Yokluk'a vardın...

IV.9

Ey âşık!
biliyorum,
her şeyden vazgeçtin
'yokluk'a vardın.

Aşın bitti sanma!
Çıkar gönlünü,
gör kendi özünü!
Bir hamle daha yap;
yap da,
parçala kalan şu benlik izlerini!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2031)

Yök olmadıkça
hiç kimseye
ululuk makamına varmaya
yol yoktur.
Göklere yücelmek nedir?
Su yokluk!
Âşıkların yolu da yokluktur, dini de.

(Mesnevî, VI, 232, 233)

V. Barış Göğünde
Savaş Sisi Kalmasın Artık!

*Gün neş'e günüdür,
savaş günü değil!
Cengin kılıcını kaldır,
çengin mızrabını getir!*

(Hz. Mevlâna)

Dikenle gül arkadaş olmuşlar...

V.1 Ne zamana kadar
iyiyi-kötüyü birbirinden ayrı göreceksin?
İşin sonuna bir bak!
Onlar mezarda birbirlerine karışacaklar.
Ne zamana kadar
bu böyle, şu şöyle diyeceksin de
onları belirleyene bakmayacaksın!

Ey birbirlerine yan bakanlar,
birbirlerinden hoşlanmayanlar!
Su ayrılığı bırakın da uzlaşın, dost olun!
Suya, ateşe, rüzgâra, toprağa bir bakın!
Birbirlerine düşman gibi zıt oldukları halde,
dostlar gibi nasıl birbirleriyle uzlaşmışlar,
arkadaş olmuşlar.

Kurt, koyun, aslan, ceylan;
bunların dördü de birbirlerinin zıtları iken,
bir terbiyecinin korkusuyla bir arada uzlaşmışlar.
Yüce Allah'ın kudretine bak!
O'nun lütfuyla,
dikenle gül birbirleriyle arkadaş olmuşlar.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2381)

Dünyada zıt görünen nice şeyler vardır.

İnsanoğlu zehir sanır;
ama o, balın ta kendisidir.

Hz. Ömer'in işlediği suç ne uğurlu bir suçtur!

O, Hz. Peygamberi öldürmeye gitmedi mi?

Bu gidiş onu din kapısına kadar çekip götürmedi mi?

Görmüyor musun?

Gül yaprakları dikenle beraber değil mi?

(Mesnevî, VI, 4373; I, 3831, 3832)

Hepimiz aynı yolun
yolcuları
değil miyiz?

V.2

Gelin, gelin!
Hepimiz toplanalım;
bir an için olsun
toprak bedenlerimizi yok edelim!

Gelin, gelin!
Kendimizi umursamayalım;
suya dalıp aynı renge girelim!
Zaten hepimiz, aynı ağacın dalları;
aynı yolun yolcuları değil miyiz?

Gelin, gelin!
Benlikten kurtulup huzura kavusalım;
beden mezarlığında rahatça uyuyalım.
Benliğe kapılıp kendimizi diri görürsek;
işte o zaman şikâyet edip,
feryat etmeye başlarız.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1702)

Ey Allah'im!

İnsanlarla aramızda olan dargınlıklar,
su bedenimiz yüzündendir.

Ey Allah'im!

Su beden duvarının ötesindeki dostluk bahçesi,
ne de güzel bir bahçedir.

Ey Allah'im!

Su beden duvarını kaldır;
kaldır da
aradaki düşmanlıklar yok olsun!

Ey Allah'im!

Su beden duvarını kaldır;
kaldır da

Mansur şarabı bizim olsun.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1180; 1181)

Ancak bir araya
gelince insan
olurmuşuz...

V.3 Bir hiçten ibarettir insan tek başına;
acılara dayanamaz tek kalınca.
Hepimiz bir araya gelince insan olurmuşuz.
Haydi tekrar bir araya gelelim de insan olalım!

Aslında insan da bir vasıtaadır.
Haydi gidelim,
o uçsuz bucaksız vahdet denizinin kıyısına;
kuralım çadırımızı, bir olalım, birlik olalım!

Gelin, hepimiz bir araya toplanalım!
Bir an için olsun varlıklarımızı ortadan kaldıralım,
ayrılıktan kurtulup, hep bir olalım!
Kendimizi görmeyelim; işte o zaman da
kendimizden geçip vahdet denizine datalalım!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1671; 1702)

Su zincirin halkalarına bir bakın!
Hepsi ayrı ayrı;
ama bir araya gelir,
kapıya bend olup,
ev sahibini düşmandan korurlar.

Su kuşların uçuşuna bir bakın!
Hepsi de bir araya toplanır,
bir menzile doğru uçarlar;
ama kanatlarını birbirine çarpmadan.

Zincir halkaları ayrılrsa,
kuşlar kanatlarını birbirlerine vursa;
ne evin sağlamlığı kalır,
ne de menzile ulaşılabilir.

Ey insanlar sizin de gönülleriniz ayrı ayrı;
hadi siz de toplanın kopmadan, çarpmadan,
menzile doğru yol alın!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 433)

Yanındayken
öp yanağımı!

V.4 Gel; gel de
birbirimizin kıymetini şimdi bilelim!
Çünkü belli olmaz,
birbirimizden ansızın ayrılabiliriz.

Kinler dostluğu karartır, gönlü yaralar;
ne diye bunları gönlümüzden söküp atmıyoruz?
Öldüğüm zaman beni güzellikle anacaksın.
Peki niçin ölü severiz de diriye düşmanız?

Ölümümden sonra benimle barışacaksın;
niçin hayattayken sıkıntı içinde yaşıyoruz?
Madem ki ölümümden sonra gelip mezarımı öpeceksin;
niçin şimdi yanındayken yanağımı öpmüyorsun?

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1535)

Sevgiden bakırlar altın kesilir,
sevgiden bulanık sular durulaşır,
sevgiden deriler sifa bulur,
sevgiden ölü dirilir,
sevgiden padişahlar kul olur.

(Mesnevî, II, 1529-1531)

Birbirimize
yabancı değiliz biz

V.5

Hepimiz, ezel meclisinde beraberdik.
Allah katında el ele vermiştik.
Allah'a şükürler olsun,
burada da birbirimize kavuştuk.

Birbirimizle sohbet etmeyi seçelim.
Birbirimizden uzak durmayalım.
Birbirimizin dizinin dibinde oturalım...

Bazen birbirimizden ayrı kalsak da,
aşlında ayrı değiliz biz.
İç yüzümüzden birbirimizle dostuz biz.

Birbirimizle uzlaşmış, anlaşmışız.
Birbirimize yabancı değiliz biz.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1761; 1553)

Dost ol da sayısız dost gör;
sen dost olmazsan dostsuz kalırsın.
Yolda mutlu olarak yalnız giden kişinin neşesi,
dostlarla giderse birken yüz olur.
Kervandan ayrılıp,
yalnız yol almaya kalkışanın yolu,
yüz kere daha uzar;
o derece de yorulur.

(Mesnevî, VI, 498, 512, 514)

İnsanlar birdir; aynı
insandan türemiştir

V.6 Ey insanlar, ey insanlar!
Birbirinizden ayrılmayın!
Aklınıza ayrılık fikrini sokmayın!
Madem ki hepiniz birsiniz;
ikilik sevdasında bulunmayın!
Hepimiz bir ağacın dalları değil miyiz?
Hepimiz aynı yolun yolcuları değil miyiz?
Ey insanoğlu ne diye kendi kusurlarını görmeyip de
diğer insanların iyisine kötüsüne bakıp durursun?
Ne diyeyim?
Allah senin yardımcın olsun!..

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 861; Gazel No: 1972; 1702)

İnsanlar arasındaki bu kadar kavgaya,
bu kadar uyumsuzluğa gerek var mı?
Hepsi aynı yolun yolcusu,
hepsi aynı kervanın insanları değil mi?
Hepsinin yiyeceği aynı,
hepsinin içeceği bir değil mi?

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 783)

Çiçekler
barış ister

V.7 Sevgiyle birleşen, sevgiyi;
kinle birleşen ise kini doğurur.
Gül ayağa kalkmış,
menekşe başını eğmiş,
asma yaprağı secdeye kapanmış...

Çınarlar def çalmada,
çamlar el çırpıda;
hepsi de ayrı ayrı, ama
'Bir'e vefa göstermede.

Bütün çiçekler barış taraftarı;
kötü huylu diken ise savaş ister.

Barışı arayanlar didismeyi bıraktılar;
adam olmayanlar ise
dünyalık için çırpınıp durdular.

Kavgayı bırak da insanlarla uzlaş;
gülün lütfunu bak da dikeninden vazgeç!

(Mesnevî, V, 3894; Divân-ı Kebir, Gazel No: 1961; 2961; 1161)

Kavgayla isim yok benim;
savasmak söyle dursun,
barışlardan bile ürker gönlüm.

Barış istiyorum sizden;
uzlaşma istiyorum sizden;
kaynaşma istiyorum sizden.

Barışın yüzünü görünce güler yüzüm
ancak benim.

Barış gelince gönül,
ayaklarının tozunu defalarca öper onun;
öptükçe de öpesi gelir.

Savaşa dair ne düşünürsen,
bil ki uzağım ben ondan.

Sevgiye dair ne düşünürsen,
oyum ben; ibaretim ben ondan.

(Mesnevî, I, 2392; Divân-ı Kebîr, Gazel No: 2451, 1450)

Herkesi sev,
daima
gülistanda yaşa!..

V.8 Birisi başka biri hakkında iyi söylerse,
o iyilik aslında kendisinedir.
Bir örnekle anlatmam gerekirse:
Birisi evinin çevresine güller-çiçekler eker,
evinin bahçesini güllük-gülistanlık yapar.
Ne vakit bakarsa gül görür, çiçek görür.
İşte diğerleri hakkında daima iyi düşünmek,
iyi söylemek buna benzer.
İstersen daima gül bahçeleri görebilirsin;
bu senin elindedir.
Herkesi sev ve daima gülistanda yaşa!
Herkesi düşman olarak bilersen,
herkes hakkında kötü konuşursan,
hep onların hayalleri gelir gözünün önüne.
Bu da evinin çevresine diken ekmeye benzer.
o zaman da gece-gündüz dikenliklerde gezip dolaşırsın.

(Fihî mâfih, 54. Bölüm'den)

Düşmanın bile olsa bağış yapman iyidir ona.
Çünkü bu bağış yüzünden düşman bile dost olur insana.
Dost olmasa bile hiç değilse düşmanlığı azalır.
Çünkü bağışta, iyilikte bulunmak kinin merhemidir.
Kötü huyluların zahmetlerini çekip, sabretmek;
bulut gibi insanlara faydalı olmak gerek.

(Mesnevî, II, 2151, 2152; VI, 481)

Barış göğünde
savaş sisi
kalmasın artık!

V.9 Allah barışı diler, barışı ister.
Aşkına tutulalı ey Allah'ım
barışa eş oldum;
savaştan ayrıldım!

Şeytanın inadına;
'barış daha hayırlıdır' de;
kör et şeytanı!

Barış şarkısı söylemekten başka bir iş-güç var mı?
Barışın yüceliğine karşı şu şeytanlığımız hoş mu?
Hadi, hadi;
barış şarkısını söyle:
'barış daha hayırlıdır'
'barış daha hayırlıdır'
'barış daha hayırlıdır'
Söyle, söyle de;
barış göğünde savaş sisi kalmasın artık!

(Divân-ı Kebîr, Gazel No: 3304, 3467, 2346)

Gün neş'e günüdür,
savaş günü değil!
Cengin kılıcını kaldır,
çengin mızrabını getir!

(Divân-ı Kebîr, Gazel No: 1109)

VI. Gel, Gel; Ama...

*Hiçbir âsık yoktur ki,
sevgilisine kavuşmayı istesin de
sevgilisi de onu arayıp, dilemesin!*

(Hz. Mevlâna)

Bal var burada
ancak, bal var...

VI.1 Gel, gel;
bizden ayrı d s p de piŐman olma!
Diller döküyoruz sana;
'gel' diye yalvarıyoruz.
Gel, gel;
bu toplulukta hayat var, yaşama zevki var.
Allah lütfediyor, bizlerden yardımını esirgemiyor.
Ey ümitsizliğe düşen kişi!
Gel, gel;
buraya gel!
Gel de binlerce mutluluk kadehini eline al;
binlerce mana altını al; g çlen!
Binlerce Z leyhalar,
binlerce Y sufklar var burada.
Tanburlar  alınıyor,
man  Şarabı cana can katıyor.
Arının iğnesi yok burada;
bal var ancak;
bal var burada.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 3073)

Kapına gelmiş sufileriz;
bak hele bir kez bize!
hadi Allah aşkına;
güzelliğinden bir şeyler ver bize!

Susuz yerlerden geldik;
ellerimizde ibrikler getirdik.
hadi güzellik suyundan sun;
âb-ı hayat ver bize!”

Kıtlıktan bıktık;
kapına geldik.
Helva istiyoruz;
hadi, o tatlı helvadan ver bize!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2230)

Öyle bir gel ki,
'ben' de kalmasin,
'biz' de

VI.2 Gel, gel; daha yakına gel!
Beni, benliği;
bizi, bizliği terk et öyle gel!
Gel, gel; daha yakın gel!
'Biz'den de, 'Ben'den de vazgeç,
öyle gel!
Gel, gel!
'Sen'lik ve 'Biz'lik yok oluncaya kadar gel!
Kibri ve kendini beğenmeyi bırak;
Yüce Yaradan'a gönlünde yer ver!
Yüce Allah ezel âleminde;
'Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?' diye buyurdu.
Sen de; 'Evet, Rabb'imizsin' diye cevap verdin.
'Evet-Belâ' sözünün sırrı nedir?
Sikâyet etmeden, Hak'tan gelen 'belâ'lara sabretmektir.
Benliğinden temizlen; toprak ol da otlar bitir!
Ot gibi benliği üstünden atar kurursan,
hoş bir şekilde aşk ateşine yanarsın.
Senin yanısınla meydana gelen kül,
kimya gibi derlere deva olur.
İlletlerle dolu olan hayvanî ruhunu da O'na verirsen,
sonsuz olan güzel ruhu elde edersin.
Gel, gel!
Ben'i bırak, benliği bırak; öyle gel!
Gel, gel!
Biz'i bırak, bizliği bırak; öyle gel!
Gel, gel!
Sadece 'O' kalıncaya kadar gel!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 251)

Gel ey Hak âsîğı gel!
Ben 'ben'siz geldim;
sen de 'sen'siz gel!
Gel de
su aşk ırmağına dalalım,
birlikte yok olalım.
Korkma!
Kucaklar seni bu ırmak, bağına basar;
derinliklerine alır, batırır;
ama asla öldürmez.
Âb-ı hayattan ibarettir bu ırmak,
aşktan coşmadadır bu ırmak.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 331)

Sen'i bırakıp da
başka bir yere
gidemem ben

VI.3

Ümidimi yitirmeden
kapında oturmuş bekliyorum.
Merhametin coşar, kapıyı açar da;
'ne bekliyorsun, içeri gir!
dersin diye ümitsleniyorum.

Ey yüzünde yüzlerce merhamet
nuru parlayan Sevgili!
dünya yıkılsa umurumda değil;
senin aşkını kaybetmeyeyim yeter ki!

Güzel yüzüne âşık olalıdan beri,
Sen'in misafirinim ben.
Sen'i bırakıp da
başka bir yere gidemem ben.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 7)

Ey cana can katan Sevgili!
Dayanamadım sana, kızıp gittim.
Ama sensiz yaşamaya da dayanamadım.
Ayrılığa alışayım dedim, dayanamadım.
Bir saman çöpüyüm ben, kehribara dayanamadım.
Cefaya alışmışım ben, vefaya dayanamadım.
Geldim kapına; 'yine niye geldin?' diyorsun.
Ne yapayım Sana dayanamadım.
Ölmeyi denedim, dayanamadım.
Yaşamayı denedim, dayanamadım.
Ey mutrip!
Allah aşkına susmayın!
Hiç durmadan:
'Ey Allah'ım, Ey Allah'ım;
Sen'den ayrılığa dayanamıyorum.'
ezgisini çalın!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1676)

Ebedî hayat
yaılasını arıyorsan
zamanın dışında ara!

VI.4

Zaman dediğimiz şey,
aslında bir eskicidir;
sen orada ölümsüzlük arama!
Daimî hayat yaılasını arıyorsan eğer;
sen onu zamanın dışında ara!
Ağzımızdaki dil, gönül kapısının halkasıdır;
konuşup durarak kapı halkası olma!
Sus, konuşma;
cana kavuşmak için kır kapıyı;
kır da dışarıda kalma!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1821)

Bütün zerrelerim aşkın kapısına varmış.
Sessiz sedasız;
susmuşlar, beklemekteler.
Fakat her sessizliğin altında
nice feryatlar, nice iniltiler var.
Sordum Sems-i Tebrizi'ye:
'Kimdir bu susanlar?'
'Vakti gelince öğrenirsin; vakti gelince'
diye cevap verdi.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2955)

Kapı kapalıysa
bacadan girerim...

VI.5

Bana kapını açmazsan;
dama çıkar, bacadan girerim.
Sen'i görüp seyreden can,
ne şanslı candır, bilirim.
Tuzaklara düşsem de;
ne yapayım!
Yalnız senin ovanda koşar,
yalnız sana avlanırım.

Sen beni tanıdık biri sanma;
uzak yerlerden gelmiş,
garip bir misafir olarak kabul et!
Beni bir emir, bir başbuğ olarak görme;
kapına hizmetçi olarak kabul et!
Aşkina susamış olan şu zavallıyı,
hasta yerine koyma;
şifa ilacına muhtaç biri olarak kabul et!

(Divân-ı Kebîr, Gazel No: 759; 1091)

Hiçbir âşık yoktur ki,
sevgilisine kavuşmayı istesin de
sevgilisi de onu arayıp, dilemesin!
Gönlünde Allah sevgisi arttı mı;
şüphesiz ki Allah da seni seviyor demektir.

Susuz kalan, 'su su' diye ağlar, inler;
su da 'susamış kişi nerede?' diye inler durur.
Bizdeki susuzluk,
suyun bizi çekmesinden ileri gelir;
biz suya ağız; su da bize!

(Mesnevî, III, 4393, 4396, 4398, 4399)

Ancak ve ancak
Sen'in aşkını
dilerim

VI.6 İstemesen de Sen beni;
tüm gönlümle arzularım ben Seni.
Açmasan da bana kapıyı;
ayrılmam, yurt tutarım eşiğini.

Balık gibiyim ben,
dalga atsa da karaya;
başka sığınacağım yer yoktur;
yoktur Sen'in suyundan başka.

Nereye gidebilirim kendi kendime;
gönül mü kaldı bende!
Tek yolum var;
o da ancak sığınmak gölgene.

Mest olup yıkılmışsam da Sen'dendir;
bir şey biliyor, duyuyorsam da Sen'dendir.
Bir gönül kalmıssa eğer,
o da Sen'dedir.

Değersiz bir saman çöpü isem, kehribarım Sen'sin.
Ne mal-mülk, ne mevki, ne de şöret isterim;
ancak ve ancak Sen'in aşkını;
yalnız Sen'in aşkını dilerim.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1728)

Ey Allah'ım!
Yüz binlerce tuzak var;
bizler de yememiz kalmış aç gözlü kuşlar gibiyiz.
Ancak, binlerce tuzak olsa da
Sen bizimle oldukça gam yemeyiz.
Çünkü, canımız Sen'inle uyanık olmazsa,
hiçbir geçitten geçemeyiz.

Arayan, ister yavaş gitsin, ister hızlı;
nihayet aradığını bulur.
Ey insanoğlu!
Bütün bu güzellikler, o yüce denizdendir.
Sen kendini terk edersen,
nihayet Allah'a ulaşır, o denize kavuşursun!

(Mesnevi, I, 374, 387, 410; III, 978, 988)

'Can' hayatı
burada tattı...

VI.7 Ay yüzlü Sevgili, bize burada vefalı oldu;
burayı bırakıp da, başka yere gidemem ben.

Can, hayatın ne olduğunu burada tattı;
ayağımı kaldırıp da, başka yere gidemem ben.

Gönlümüz bu makama gönlünü verdi;
burayı terk edip de, başka yere gidemem ben.

Ölüm buraya yol bulup gelemedi;
buradan ayrılıp da, başka yere gidemem ben.

Güneş buradan doğdu, bizi aydınlattı;
güneşi bırakıp da, başka yere gidemem ben.

Can, burada tazelendi, mutlu bir hale geldi;
ölümsüzlüğü isteyip de, başka yere gidemem ben.

Burada akan şu çeşme, âb-ı hayat çeşmesi idi;
kabımı doldurup da, başka yere gidemem ben.

Gönül burada kanat buldu, yükseldi;
aklımı kullanıp da, başka yere gidemem ben.

(Divân-ı Kebîr, Gazel No: 118)

Ecel günü gelip de ben ölünce,
defnettığınız mezarda aramayın beni!
Dirilmemi istiyorsanız eğer,
vuslat rüzgârına ısmarlayın beni!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1054)

Bir gönle sıġar
O

VI.8

Belki gelir, belki de gelmez, diyor;
orada burada
Sevgili'yi arayıp duruyordum.
Ansızın gelmiş, bana misafir olmuş.
Ama ben deliler gibi sokaklarda
O'nu aramaktaydım.
'Sevgili neredesin,
neredesin Sevgili' diye
baġırıp durmaktaydım.
Hâlbuki O da evin içindeymiş;
'ben buradayım,
buradayım ben' diye baġırıyormuş.
Ben ise, evin içindeki sestem habersiz;
'neredesin ey Sevgili!'
diye sağda solda baġırıp duruyormuşum.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2172)

Yaradan'ı bulmak istiyorsan eğer;
gönül evine gir,
gönül evinde otur!
Çünkü O göklere ve yerlere sığmadı;
ama geldi, bir gönle sığdı.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 122)

Candan ayrılmak,
Sevgili'yle
buluşmaktır

VI.9

Ey ruh kuşu!
Günahlarından temizlendin,
nefis kafesinden kurtuldun.
Artık mânâ kanatların açıldı.
haydi geldiğin yere doğru kanat çırp!
Bırak acı suyu,
âb-ı hayata doğru git!
Bırak eşik dibini,
can meclisinin baş köşesine otur!
Ey can!
Git, hadi git!
Git de,
bu ayrılıktan buluşma doğsun.
Bu ayrılık gibi görünen 'vuslat' olsun.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1353)

Bu âlem canlarınıza hapisanedir.
Uyanın, o tarafa gidin!
Çünkü o taraf sizin sahranız,
sizin mesire yerinizdir.

(Mesnevî, 1, 525)

VII. Gönün Gıdası,
Göğün Merdiveni:
Semâ

*Biliyor musun Semâ nedir?
Kendi varlığını terk edip;
ebedî varlığın tadını almak.*

(Hz. Mevlâna)

Aslında Semâ da sensin

VII.1 Gel; gel ki,
sen Semâ'nın canının canısın.
Gel; gel ki,
sen Semâ bahçesinin yürüyen servisisin.
Gel; gel ki,
sen Semâ göğünde doğan bir aysın.
Gel; gel ki,
sen canın da, cihanın da âşık olduğu yüzün.
Gel; gel ki,
sen Semâ âleminde şaşılacak bir güzelsin.
Gel; gel ki,
sen Semâ'a girince iki dünyadan da dışarı çıkarsın.
Gel; gel ki,
sen bizi Hakk'a yükselten merdivensin.
Gel; gel ki,
sen Semâ'a aitsin,
ama bil ki,
aslında Semâ da sensin.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1295)

Biliyor musun Semâ nedir?

Allah'ın;

'Ben, sizin Rabb'iniz değil miyim?' sorusuna,
ruhların;

'evet' cevabını duymak,

kendinden geçip, Rabb'e kavusmaktır.

(Hz. Mevlâna)

Semâ gönüldeki
gizli erlerden haber
almaktır

VII.2 Semâ nedir?

Gönüldeki gizli erlerden haber almak.

Onların mektupları gelince gönül dinçleşir,
rahata kavuşur.

Bu haberin rüzgârıyla,
akıl ağacının dalları çiçek açar;
beden ise darlıktan kurtulur,
rahatlar, huzura kavuşur.

Bedende görülmemiş bir tatlılık başlar;
Ney sesinden de dile, damağa hoş manevî zevkler gelir.

Dikkatle bakarsan görürsün ki,
Semâ edenlerin ayakları altında
binlerce gam akrebi ezilir, yok olur;
binlerce ferahlık, binlerce neşe, binlerce hâl gelir.

Aramızda mânâ şarabı sunan binlerce 'kadehsiz' dolar.

Canımız ise; 'ona ruhumdan üfürdüm' sırrıyla dirilir.

Bu üfürülmenin yemeyle, içmeyle, bedenle ilgisi yoktur.

Mademki bütün yaratılmışlar

Sur'un üfürülmesiyle uyanacaklar;

sen de Ney'in feryadıyla uyan, canlan; kalk, kendine gel!

Semâ'nın bu kadehsiz şarabını içen beden,

o şarapla mest olan gönül,

ayrılık ateşine düşer; pişer, olgunlaşır.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1734)

Biliyor musun Semâ nedir?
Dostun 'hâllerini görmek;
ilâhî âlemden Hakk'ın sırlarını duymaktır.

(Hz. Mevlâna)

Semâ'n bir başka
coşkunuğu var

VII.3 Dervişlerin başka bir şerbeti var;
başında, gözünde başka bir akli var.

Semâ vakti olunca,
sufilerin arstan, bir başka coşkunuğu var.

Sen, bu Semâ'n görünüşünü duy;
dervişlerin ise başka bir kulağı var.

Semâ'da yüzlerce tencere kaynıyor;
fakat, dervişin bir başka coşkunuğu var.

Görmediğin biriyle diz dizesin sen;
çünkü sende başka bir şarabın sarhoşluğu var.

Derviş dünden kurtulmuştur;
onun zamandan arınmış başka bir dünü var.

Can gibi hem suskunuz, hem konuşuyoruz;
Bizim hayran olduğumuz başka bir suskunumuz var.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1057)

Biliyor musun Semâ nedir?
Kendi varlığını terk edip;
ebedî varlığın tadını almaktır.

(Hz. Mevlâna)

Âşığız biz...

VII.4

Savaşta yüzümüze kalkan tutmaz;
nefisle kahramanca savaşırız biz:
Âşığız biz, âşığız biz!

Semâ ederken kendimizden geçer;
ne Ney'i, ne defî duymayız biz:
Kulaksızız biz, kulaksızız biz!

Hakk'ın aşkı ile yoğrulmuş;
aşkının ayakları altına serilmişiz:
Yokuz biz, yokuz biz!

Kendi kendimizle savaşıp,
varlığımızı yok etmiş, aşk olmuşuz:
Aşkız biz, aşkız biz!

Yanmışız, erimişiz;
ciğerimiz kan kesilmiş:
Ciğersiziz biz, ciğersiziz biz!

Gönlümüz paramparça olmuş;
işini gücünü kaybetmiş:
Gönülsüzüz biz, gönülsüzüz biz!

(Divân-ı Kebir, Gazel, No: 2942)

Biliyor musun Semâ nedir?
Dostun askıyla başını top gibi yapıp,
başsız ayaksız dosta doğru yuvarlanmaktır.

(Hz. Mevlâna)

Sen olmadıkça
hiçbir şeyin
canı yok

VII.5 Ey Sevgili;
Sen'siz yaşayışın tadı yok!
Ey Sevgili;
Sen olmadıkça Semâ'in canı yok.
Ey Sevgili;
aşk kapısının halkasını tutmuş vuruyoruz;
Sen ise kapıyı kilitlemişsin, elimizde anahtarı yok!
Ey Sevgili;
her yanan ateş, senin nefesinle yanmadadır;
sayı ile verilmiş şu nefesimize acı;
başka demi yok!
Ey Sevgili;
ham kişileriz biz, gel; gel de
bizi aşk ateşinde yak, artık çaresi yok!
Ey bizim gözümüz gibi olan Sevgili!
Gizlenme, çık ortaya;
gözümüzün artık ferî yok!
Ey Suskun;
aşktan çok bahsetme, aşkı yaşa, onu tat;
yeme içmenin söyleme gibi tadı yok!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2354)

Biliyor musun Semâ nedir?
Aşâğılık nefisle savaşıp, başı kesilmiş tavuk gibi
toprak ve kan içinde çırpınıp durmaktır.

(Hz. Mevlâna)

Kimle beraberisin Sen?

VII.6 Akşam karanlığı çökünceye kadar;
mânâ sofrasında
neşemiz var, neşemiz var, neşemiz...

Ey temiz kalpli âşıklar!
Sofraya buyurun!
Buyurun, buyurun, buyurun...

Ey Semâ'nın canının cânı!
Ay yüzlüsün sen;
ay yüzlüsün, ay yüzlüsün, ay yüzlü...

Ömür vefasız, durmuyor; geçip gidiyor.
Ey bizim vefalı ömrümüz!
Vefalısın sen, vefalısın sen, vefalı...

Bu dünyada pek garipsin;
Söyle:
Nerelisin sen, nerelisin sen, nereli?

Kimle beraberisin sen, kimle beraberisin, kimle?
anladım, anladım, anladım...
Allah'la beraberisin sen,
Allah'la beraberisin sen, Allah'la...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 170)

Biliyor musun Semâ nedir?

HZ. Yakub'un derdinden ve devasından haberdar olup

HZ. Yûsuf'a kavuşma kokusunu, gömleğinden koklamaktır.

(Hz. Mevlâna)

Aşk öyle güçlüdür ki,
Ermeni'yi bile Türk
yapıverir...

VII.7 Gördüm gül bahçesi gibi güzel yüzünü;
insanı büyüyor, nurun nuru gibi parlıyordu.
İnsan o yüzde manevî zevkler tadıyor,
safalar, neş'eler buluyordu.
Bu hali gören gönül coşuyor:
'o yüze canımı vereyim,
uğruna benliğimi feda edeyim' diyordu.
Can da heyecana kapılıyor,
kalkıp Semâ'a duruyor;
hem dönüyor, hem de ellerini çırpıyordu.
Akıl oraya geldi, bu durumu gördü;
'ben bu mutluluğu nasıl anlatayım, nasıl öveyim;
bu güzellik karşısında âciz kalıyorum ben" diyor
ve sonunda susuyordu...
İşte aşk böyledir, çok güçlüdür o çok;
her şeyi değiştirir;
Ermeni'yi bile Türk yapıverir.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 122)

Biliyor musun Semâ nedir?
Hz. Musa'nın asası gibi,
Firavun'un sihirlerini yutup, yok etmektir.

(Hz. Mevlâna)

Gel, seker madeni
var burada;
hem de bedava!

VII.8 Semâ 'diri' olanın canına huzur verir;
bunu, ancak canında 'Cân' olanlar bilir.
Gül bahçesinde yatan, gülistanda uyanır;
zindandaki ise, kalksa bile yine zindandadır.
Semâ düğün yerinde olur; yas olan yerde değil;
çünkü yas yeri ancak feryat-figan mekânıdır.
Kendindeki cevheri göremeyenler yok mu?
Böyle insanlara mûsikî ne yapsın, def ne yapsın!
Semâ, gönüller alan Sevgili'yle buluşmak içindir.
Yüzlerini kibleye dönmüş kişiler,
bu dünyada da Semâ'dadır, o dünyada da.
Hele hele Semâ edenlerin ortasında
bir de Kâbe olursa!..
İşte o zaman,
bir parmak seker istersin belki amma;
gel, seker madeni var burada;
hem de bedava.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 339)

Biliyor musun Semâ nedir?
'Benim Allah'la öyle bir vaktim vardır ki,
o vakitte ne bir melek,
ne de bir peygamber aramıza giremez!
hadis-i şerifindeki gibi
o makâma vasitasız ulaşmaktır.

(Hz. Mevlâna)

'Ney'i kim üflüyor;
Semâ'i kim
dönüyor!..

VII.9 Âşıklar Ney gibi feryat etmede;
aşk ise sanki Neyzen.
Dinle bakalım;
aşk bu Ney ile neler söyleyecek?

Ney ortada, Ney üfleyen ise gizli;
Ney'in dudakları onun şarabından mest.
Ney üfleyen ise;
bazen sevecen, bazen sert.

Gökyüzü bir hırka gibi Semâ etmede;
fakat, hırkanın içindeki sufi yok.
Bedensiz bir hırka!..
Böyle bir hırkanın Semâ ettiğini kim görebilir!
Hırka, beden ile hareket eder;
beden de can ile.
Can da,
evet can da;
Sevgili'nin ipiyle,
Sevgili'nin ipiyle...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1936)

Biliyor musun Semâ nedir?
Sems-i Tebrizî gibi gönül gözünü açıp
ilâhî nurları görebilmektir.

(Hz. Mevlâna'ya atfedilen ve Semâhânelerin üst
kısmına nakşedilen bir gazel)

VIII. 'Seb-i Arûs'
(Düğün Gecesi):
Gerçek Alemde Yeniden Doğuş

*Tatlı meyve dalların arasında gizlidir;
ebedî yaşam da ölümün içindedir.*

(Hz. Mevlâna)

Ölüm, doğumdur aslında...

VIII.1

Canı Sen aldıktan sonra,
seker gibi gelir ölüm bize.
Sana kavuşma olduktan sonra,
candan da tatlıdır ölüm bize.

Kaldır örtüyü, gizleme gerçeği;
evet, ölüm ateş gibidir;
amma, hem âb-ı hayattır,
hem de gül bahçesidir bize.

Ölüm bu dünyaya göredir;
oraya göre ise, yeniden doğmaktır.
Hayır, hayır; kimse ölmüyor;
ancak buradadır ölüm bize.

Bedeni terk et, can haline gel;
oynayarak git; yer o âlemdir.
Korkma ölümden; ancak
burada kötüdür, acıdır ölüm bize.

Ne diye kaçayım Can'dan?
Can vermek Can'a ulaşmaktır.
Niçin kaçayım madenden?
Altın madenidir ölüm bize.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2037)

Bu dertlerle dolu dünyanın aslı, o âlemdir;
her ayrılığın aslı, buluşmadır.

(Mesnevi, VI, 60)

Mert kişi, Sevgili'nin
ayrılığından bıkip,
birliğe göçendir...

VIII.2 Sen'den doğarken ölümü görüyordum;
Sen'den ayrılmaktan pek korkuyordum.

Sen'den doğunca havası hoş,
rengi güzel bir dünyaya geldim;
dar bir zindan gibi olan
ana rahminden kurtuldum.

Simdi, şu ateş gibi dünya içinde kalakaldım,
iki büklüm oldum;
o zaman da dünyayı ana rahmi gibi
daracık görmeye başladım.

Ey Allah'im! Gerçek hayatımdır benim ölüm;
orasıdır benim ancak gerçek yurdum.

Mert kişi, ayrıldığı şehre tekrar gelen kişidir;
Sevgili'nin ayrılığından bıkip, birliğe göçendir.

(Mesnevî, I, 791-793; 3935, 3937)

İnsanoğlu Allah katının değerini daha iyi anlasın diye
bu dünya yaşamı önce gelmiştir.

Buradan kurtulup oraya vardı mı
o ebedi hayata skreder durur.

Der ki:

Sanki dünyada toprak elemişim;
bu tertemiz âlemden kaçıp duruyormuşum.

Keşke daha önce ölseydim de
o çamur deryasında çektiğim eziyet daha az olsaydı.

(Mesnevi, V, 600-603)

Öyle rastgele ölmez
âşıklar...

VIII.3

Sanır mısın ki;
arslanlar da köpekler gibi
kapının dışında öürler?
Âşıklar öldüler mi
can padişahı onları karşılar;
öyle yapayalnız ölmezler onlar.

Geceleri ayakta duranlar;
Mustafa gibi, Ebu Bekir gibi,
Ömer gibi öürler.
Hepsi de o ay yüzünün
ayağı ucunda öür de,
o yüzden güneş gibi
parıl parıl parıldarlar.

Birbirlerine can kesilen âşıklar,
birbirlerinin aşkıyla öürler.
Hepsi de eşsiz inciye benzer;
ana baba kucağında ölmez onlar.

Onlar öldüler mi
Padişah, onları lütuf kucağına alır.
Öylesine hor hakir,
öylesine rastgele ölmez onlar...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 972)

İmanın sağlamlığının göstergesi,
lsen bile ölümün sana tatlı gelmesidir.
Ölümün kötülüğü gitti mi
zaten ölüm değildir,
bir göçmeden ibarettir o.
uslat ebedilik içinde ebediliktir;
ama bu ebedilik, önce yokluk Őeklinde tecelli eder.

(Mesnevî, III, 4609, 4612, 4659)

Ne güzel olurdu
ne güzel!

VIII.4 Sevgilim gelip kapıdan içeri girse de,
beni kucaklayıp bağına bassa;
ne güzel olurdu, ne güzel!

Ben o Sevgili'nin aşkıyla sarhoşum;
şarap sunsalar da bu sarhoşluğumu gidersefer;
ne güzel olurdu, ne güzel!

Dertler çekip gözyaşı döken can,
Sevgili'ye 'senden başka kimsem yok' dese;
ne güzel olurdu, ne güzel!

Vuslat gecesi gelince, gecem gündüz olur.
Keşke tüm geceleri gündüze çevirsem;
ne güzel olurdu, ne güzel!

Sevgili'min vuslatı ile gül gibi açılısam,
sonra bahar gelip yüzümü okşasa;
ne güzel olurdu, ne güzel!

Sevgili'nin aşkıyla sarhoş olup,
her şeyden vazgeçsem, ne eksem, ne de biçsem;
ne güzel olurdu, ne güzel!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 219)

Meyve zamanı gel bahçeye;
gel de darağacındaki yüzlerce meyveyi gör;
Hallâc'ı seyret!
Tatlı meyve dalların arasında gizlidir;
ebedî yaşam da ölümün içindedir.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 133; Mesnevî, VI, 3576)

Sevgili'yi tehdit...

VIII.5 Keşke Sevgili yarın gelip elimi tutsa;
ya da pencereden yüzünü bana gösterse...
Keşke canıma can katan o Sevgili kapımdan girip,
ayrılığıyla bağladığı elimi ayağımı çözse...
Derim ki o zaman O'na:
'Sensiz hayatın tadı yok ne çare!'
Naz yapar da;
'git, bana da bulastırma' derse...
O zaman kılıcı, kefeni koyar da ortaya;
koyun gibi yatar, boynumu uzatırım önüne...
Derim ki O'na:
'Seni rahatsız ediyorsam eğer, vur boynumu;
ölüm, ayrılığından daha tatlıdır, daha güzeldir'
Sevgili de der ki bana o zaman:
'Sen benim canımsın, sen benim gözüksün,
sensiz nasıl yaşarım, sensiz nasıl görürüm ben!
Yapma ne olur,
yapma ne olur;
yapma, yapma...'

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 69)

Uslata erdinse; cennet de budur, bahçe de
Ayrı kaldinsa; cehennem de budur, ateş de
Aşk, zaten ezelden beri gizlidir bu dünyada
İş bu örtüyü açmakta; oyun da budur, iş de

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 376)

Ayrılıktan bıktık,
başlangıcımızın
yanına geldik

VIII.6

Doğan kusu gibi uçtuk,
Padişah'a tekrar geldik.

Ayrılıktan bıktık,
başlangıcımızın yanına geldik.

Yalvarmaktan kurtulduk,
nazlanmaya geldik.

Sofrayı bıraktık,
sır sofrasında can beslemeye geldik.

Perdelerden sıyrıldık,
sır perdesinin arkasına geldik.

Aşağılıklardan kurtulduk,
yüceliklere geldik.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1670)

Çalış, çabala; ebedî cana ulaş!
Ulaş da ölüm gününde elinde bir azık bulunsun.
Zamana bağlı olarak yaşayan
ancak eceli gelene kadar durabilir;
diğeri ise ebediyete dost, ezele eş olur.

(Mesnevî, V, 2826, 3607)

Sizin gönlünüz
niye ayık?

VIII.7 Korkma ölümden ey insanoğlu,
Allah'ın nuru var sende!
O daracık mezar dar gelir senin nuruna;
o mezar sadece bedenine, ancak tenine.

Sevin, neselen;
ilâhî emanet seni tamamen altın haline getirdi.
Emanet bir inci var gönlünde;
böyle bir güzel nerde var, söyle!

Bedenini aşk ile yoldas et,
canınla onun şarabını iç!

Başkalarının kınamalarına kulak asma:
'sizin gönlünüz niye ayık,
aşktan haberiniz yok mu?' de!
'Siz de istiyorsanız eğer,
derdi kederi bırakın da
bizimle aynı renge boyanın' diye de ekle!

Canın, bu sarhoşluktan elde ettiği bilgileri say dök;
sonra koy şarap dolu kadehleri önlerine de;
hadi;
'siz de için' 'siz de buyurun' de!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2594)

Aşk...

Usanmaz,

canını sakınmaz,

utanma nedir bilmez.

Değirmen taşının altına girmiş gibi

eziyetlere, belâlara uğrar;

ama sabreder.

Aşk...

Neyi var, neyi yoksa ortaya kor;

oynar, kaybeder;

karşılığını da asla beklemez...

(Mesnevî, VI, 1968, 1970)

O nasıl söylüyorsa,
biz de o şekilde
gidelim...

VIII.8 Kalkın ey âşıklar, göğe doğru gidelim!

Su dünyayı gördük, artık o dünyaya gidelim.

Hayır, hayır; bu iki bahçe ne kadar da güzel olsa,
ikisinden de geçelim, Bahçıvan'a doğru gidelim.

Seller gibi secde ederek denize varalım,
denizin üstündeki köpükler gibi el çırpa çırpa gidelim.

Su yas âleminden düğün âlemine göç edelim,
su sarı yüzdten geçip, erguvan renkli Yüz'e gidelim.

Derdimize bir çare yok; zaten gurbet ellerdeyiz,
topraktan bir çare bulamadık,
kalkın toprağı Yaratana gidelim

Okun yayı gibi eğriyiz, ipi de boğazımıza dolanmış,
doğrulasım da ok gibi yayın elinden kaçıp gidelim.

Fareler gibi kedilerin korkusundan
daracık bir odaya sıkışıp kalmışız,
arslanın evlatları değil miyiz;
kalkın o Arslan'a doğru gidelim

Biz susalım da, bize söz bağışlayan söylesin bunu,
O nasıl söylüyorsa, biz de o şekilde gidelim.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1713)

Din ehlinin ölümünde bir başka hayat var
Tertemiz canı olanın ölümünde bir başka ferahlık var
Bunların ölümünde cefa yok, bir başka kavuşma var
Ölmeyenler ise daima ölür durur; iste ölüm onlara var

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 315)

'Onlar ölmemişlerdir,
Rab'lerinin huzurunda
diridirler'

VIII.9 Nihayet şu daracık kafesten kurtulduk;
kurtuluşun ölümdе olduğunu anladık.

Ölüm, belki görünüşte sondur, yok olustur;
ancak iç yüzü ebediliktir, gerçek diriliktir.

Ölüm acı değildir; üzülme, gam yeme!
Ölenler, zindandan ayrılıp gidiyorlar çimenliğe.

Hakk'a mensup ruh, zindandan kurtuldu ise;
neden elbiselerimizi yırtalım, niçin düşelim ye'se?

Su görünen beden, nihayet gideceği yere gidecek;
fakat mânâsı ebediyyen neşeli yaşayacak.

Biz gerçek değerimizi anladık ve
o yüzden can vermeye koştuk.

Kuşlar gibi kafesi terk edip,
asıl mekânımıza göçtük.

İnsanlar 'filan kişi öldü' derlerse,
'diriyim ben' de!

'Onlar ölmemişlerdir,
Rab'lerinin huzurunda diridirler' âyetini söyle!

(Mesnevî, I, 1544, 3928; V, 1713; VI, 797, 4873; I, 1750;
III, 3951; V, 1736, I, 3933)

Cosup köpürmedikçe,
su dünya küpünden çıkamayız.
Küpten çıkmadıkça,
Sevgili'nin dudağına ulaşamayız.
Sonunda;
tohum gibi yere ekilmedikçe,
ağaç gibi doğamayız.
Ebedî bir düğündür bizim ölümümüz;
ölümümüz ebedî bir düğündür bizim.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1649; 833)

IX. Biz Gittik Kalanlar Sağolsun...

Nice toprak gibi mezarlarda yatan var ki,
fayda ve feyizleri bakımından yüzlerce diriden üstündür.

Gölgesini gizlemiş,

ama toprağı gölge vermekte.

Yüz binlerce diri, onun gölgesinde gölgelenmekte.

(Hz. Mevlâna)

Sevgili'ye doğru
yuvarlanıp gidiyoruz,
bir top misali...

IX.1 Ey âşıklar!
O ay yüzlü Sevgili'den size bir haber var.
Sizin için bir kulun yüzüne bir satır yazı yazmış;
okumak isteyen kim varsa gelsin.
Safranla yazılmış bu yazı,
her harfi, gönle bir ateş salmada;
canın sırrını açıklamada.

Bir bucağa sığmışız,
büzülüp oturmuşuz,
aşka düşmüşüz;
yamalı hırkaya bürünmüşüz.

Biz nerdeyiz, siz neredesiniz!
Elsiziz biz,
ayaksızız biz;
bir top gibi yapmışız başımızı,
Sevgili'ye doğru;
Sevgili'ye doğru yuvarlanıp gidiyoruz biz.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 842)

Ömür bittiyse Allah bir başka ömür verdi
Geçici ömür kalmadıysa işte ölümsüz ömür geldi
Aşk, âb-ı hayattır; dal şu suya
Bu denizin her bir damlasından ayrı bir ömür geldi

(Divân-ı Kebir, Rubai No: 63)

Mezarımı
ziyarete gelirsen
eğer...

IX.2 Toprağımdan biterse buğday eğer;
ekmek yapar yersen,
sarhoşluğun artar.
Hamur da deli-dîvâne olur,
ekmekçi de;
ekmek tandırı ise
sarhoşça beyitler söyler.

Mezarımı ziyarete gelirsen eğer,
toprak yığının sana oynuyor görünür.
Mezarıma tefsiz gelme ey kardeş!
Tanrı meclisinde üzüntü nasıl yakışık alır.

Bağladılar çenemi,
mezarda yatıp uyumuş gibiyim,
ama, ağızım
Sevgili'nin verdiği mezeleri çiğnemedi.

Aşk şarabından yarattı Sevgili beni;
ölsem de çürüsem de,
yine o aşkım ben,
yine o aşk, yine o aşk...

(Divân-ı Kebîr, Gazel No: 683)

Nice toprak gibi mezarlarda yatan var ki,
fayda ve feyizleri bakımından
yüzlerce diriden üstündür.
Gölgesini gizlemis,
ama toprağı gölge vermekte.
Yüz binlerce diri, onun gölgesinde gölgelenmekte.

(Mesnevî, VI, 3012, 3013)

Herkes gibi biz de gittik;
susanların
arasına girdik...

IX.3 Biz gittik, kalanlar sağ olsun.
Doğan mutlaka ölür.
Gök kubbede oturanlar,
damdan düşmeyen bir tası görmemişlerdir asla.
O kadar konuşmayın, o kadar yorulmayın;
su yerin altında çırak ne olmuşsa, usta da o olmuştur.
A güzel nazlanma!
Bu mezarda nice Sirinler, Ferhat gibi yok olup gitmiştir.
Direği yelden olan yapı, ne kadar dayanabilir ki!
Kötüysek, kötülüğümüzle geçip gittik;
iyi idiysek anın bizi hayırla!
Zamanın tek eri olsan bile,
tek tek gidenler gibi, sen de gidersin bir gün.
Yalnız kalmayı istemiyorsan,
hayırdan, iyilikten evlâdın olsun.
O gizlilik âleminin bükülmüş ipliğidir kalan;
onların canıdır dünyaya direk olan.
O süzölmüş, seçilmiş aşk cevheri yok mu;
odur ancak ölümsüz olarak duran.
Su akıp giden kum selinin ne durması vardır,
ne de dinlenmesi.
Bir şekil bozuldu mu, başka bir şeklin temelini atarlar.
Bu kupkuru yerde Nuh'un gemisine benziyorum ben;
tufan ise vâdemin gelip çatması.
Nuh'un gemisi de gayb âleminde,
pusudaki dalgaları bekliyordu hani!
Susanların arasına girdik, yattık uyuduk;
çünkü sesimiz, feryadımız haddi aşmıştı zaten.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 692)

İlâhî şaraptan sarhoş olan ârifler,
sırları bilirler; ama gizlerler.
Bu sırları kime öğretirlerse de
onun ağızını diker, mühürlerler.
Ey Allah'im!
Madem ki beni sarhoş ettin, beni cezalandırma!
Çünkü seriât,
sarhoşluğu geçinceye kadar sarhoşlara ceza vermez.

(Mesnevî, V, 2239, 2240, 4202)

Mevlâna'nın münâcâtı

IX.4 Ey Allah'ım!

Ölüm çağında can kuşumuz beden kafesinden çıkacağı zaman,
ona yemyesil kutluluk ağacının dallarını göster de onu istesin.
O dilekle, o istekle hoşça sevinerek kanat çırpısın;
ürkmeden, korkmadan sevinçle kafesten uçup gitsin.

Ey Allah'ım!

Yüceliğine lâayık yardımınla Sen beni,
dilediğin yere ulaştır;
şu beden karanlığından kurtar,
kendi ışığınla dost et beni!

Ey Allah'ım!

Beni benden alacağın gün ise;
o bildiğin şeyi yitirtme benden.
Beni bana vereceğin çağda da
bir lütuf gölgesi sal üstüme!

Ey kimsesizlerin kimsesi, Allah'ım!

Kimim kimsem yok benim;
Sen bilirsin, sen lütfedersin!
Niye ölümden feryâd edip durayım?
Ölüm, ölüm değildir;
bir yerden bir yere geçmektir;
yataktan kalkıp Padîşah'ın meclisine girmektir.

(Mecâlis-i Seb'a, 3. Meclis'ten)

Ey perdenin arkasından nûru görünen Sevgili!
Sen'in ışığın yaz mevsimi oldu bize.
Gel!
Bizim gönlümüzü de gül bahçesine kadar çek götür!
Gel; gel de,
lûfunla çorak yerler yeşersin,
mezarlar bahçe haline gelsin,
koruklar tatlılaşsın, üzüm olsun.

Ey can güneşi,
ey gönlümüzün güneşi!
Gel; gel de,
su zavallı halimizi gör;
su balçık bedenimizden canımızı kurtar!
Cüzler Küll'e geri dönsün;
canımız diken hapishânesinden kurtulup
Gül'e kavuşsun.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 29)

Ayrılık derdine
ölmekten başka
çare yoktur...

IX.5 Git;

başını yastığa koy; beni,
geceleeri rahatsız olan şu biçâreyi yalnız bırak!
Biz geceleeri sabahlara kadar inleyen sevdâ dalgalarıyız.
Sen istersen gülererek bize lütfet;
istersen ayrılarak cefa...
Güzel yüzlülerin Padişah'ı sözünde durmaz,
zaten buna gerek de yoktur.
Sen, ey yüzü solmuş âşık,
sabret, vefâlı ol!
Bizi öldürenin gönlü taş gibi katıdır.
Kaınımızın bahası için bir tedbir de söylemiyor.
Bu derde ölmekten başka çare yoktur.
Su halde nasıl olur da;
'Bu derde devâ et!' diyebilirim?
Dün gece rüyamda
aşk mahallesinden bir ihtiyar gördüm.
Başı ile bana işaret ediyor ve;
'Bizim tarafa doğru gel' diyordu.
'Her ne kadar bu yolda ejderha varsa da
zümürdün parlaklığıyla ejderhayı kov!'
diye de ekliyordu.
Artık yetişir!
Artık tamam;
çünkü ben,
ben kendimde değilim...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2039; Mevlâna'nın hasta yatağında vefatından
önce söylediği son şiiri)

Bugün öyle bir haldeyim ki,
eşegi sırtındaki yükten ayırt edemiyorum.

Bugün öyle bir haldeyim ki,
gülü dikenden ayırt edemiyorum.

Bugün öyle bir haldeyim ki,
kapıyı evden ayırt edemiyorum.

Bugün öyle bir haldeyim ki,
söylediğim sırları nağmelerden ayırt edemiyorum.

Bugün öyle bir haldeyim ki,
kendimi Sevgili'den ayırt edemiyorum.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1487)

Mevlâna'dan oğlu
Sultan Veled'e "mutlu
yaşam" oğüdü

IX.6 Ey oğul!

Eğer daima cennette olmak istersen,
herkesle dost ol,
hiç kimsenin kinini yüreğinde tutma!
Fazla bir şey isteme ve hiç kimseden de fazla olma!
Merhem ve mum gibi ol; iğne gibi olma!
Eğer hiç kimseden sana kötülük gelmesini istemiyorsan;
kötü söyleyici,
kötü öğretici,
kötü düşünceli olma!
Bir adamı dostlukla anarsan,
daima sevinç içinde olursun.
İste o sevinç cennetin ta kendisidir.
Eğer bir kimseyi de düşmanlıkla anarsan,
daima üzüntü içinde olursun.
İste bu dert de cehennemın ta kendisidir.
Dostlarını andığın vakit gönül bahçen çiçek açar,
gül ve fesleğenlerle dolar.
Düşmanları andığın vakit,
gönül bahçen dikenler ve yılanlarla dolar;
canın sıkılır, içine pejmürdelik gelir.
Bütün peygamberler ve veliler böyle yaptılar;
içlerindeki temiz karakteri dışarı vurdular.
Halk onların bu güzel huyuna mağlup olup tutuldu;
hepsi gönül hoşluğu ile
onların ümmeti ve müridi oldular.

(Ahmed Eflâkî'den naklen, Âriflerin Menkıbeleri, II, 213, 214)

Ey çalgıcı;
zevk ve işrete baştan başla!
Sazını da bir iki tel daha pesten al!
Kavgayı bırak, dostlarla uzlaş;
savastan vazgeç!
Gülün lûtfuna bak;
dikenin suçunu görme!
Gökyüzü de yeryüzü de senden dolayı güzelleşti;
bir tek yıldızı da zayıf olarak kabul ediver!
Mademki saadet ve zafer senin kulundur;
düşmanların binlerce de olsa ne çıkar?

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1161)

Okuyanın ölçüsü
ne kadarsa
o kadarım ben...

IX.7 Sözüme su gibidir bizim;
su beyi akıtır onu.
Su ne bilsin;
su beyi hıyar ekilmiş yere mi akıtmıştır onu,
lâhana ekilmiş yere mi,
yoksa soğan ekilmiş yere mi?

Sunu biliriz ancak biz:
Suyun çok geldiği yerler daha susuzdur;
az gelirse orası dar bir yerdir;
küçücük bir bahçedir.
Allah, dinleyenlerin anlayışlarına göre
hikmet ilham eder bize.

Ayakkabı dikicisiyim ben;
önümdeki deri geniş,
amma ayak ne kadarsa o kadar keserim,
o ölçüde dikerim ben.

İnsanın gölgesiyim, insanın boyuncayım;
onun boyu ne kadarsa o kadarım ben.

(*Fihî mâfih*, 25. Bölüm'den)

Akıl der;
'yokluğa ayak atma ki, orada dikenler var.'
Aşk da cevap verir ki;
'dikenler orada değil, senin içinde;
kendine gel, çıkar benlik dikenlerini!
Gönül ayağına batan o dikenleri çıkar da
içindeki gül bahçelerini seyret!'

Bütün dünyayı dikenler kapsasa,
bütün bahçeler çiçek yerine dikenle dolsa,
ben Sevgili'min sayesinde
dikenler arasına değil,
gül bahçelerine dalmış olurum.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 132; 1051)

Başa her gelen
seyde "Allah"
demeli...

- IX.8** Her korku için; "İlâ ilâhe illallah"
Bütün kederler için; "Masallah"
Her niyet için; "Elhamdülillah"
Her nimet bolluğu için; "Es-sükrü lillah"
Her şaşılacak şey için; "Subhânallah"
Her günah için; "Estagfurullah"
Her darlık için; "Hasbiyallah"
Her kaza ve kader için; "Tevekkeltü alallah"
Her musibet için; "İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn"
Her ta'ât ve ma'siyet için;
"İlâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm"
deyiniz.

(Mevlâna, Ahmed Eflâki'den naklen, *Âriflerin Menkabeleri*, I, 313)

Her kim altı yerde dünya sözü ile meşgul olursa,
otuz senelik temiz ve makbul taâti reddedilir ve bâtıl olur.

Bu altı yer şunlardır:

Birincisi cami,

ikincisi ilim meclisi,

üçüncüsü cenaze merasimi,

dördüncüsü mezarlık,

beşincisi ezan okunurken,

altıncısı Kur'ân-ı Kerim okunurken.

(Mevlâna, Ahmed Eflâkî'den naklen, Âriflerin Menkıbeleri, I, 500)

Mevlâna'nın vasiyeti

IX.9 Ben size,
gizli ve aleni Allah'tan korkmayı,
az yemeyi,
az uyumayı,
az söylemeyi,
günahlardan çekinmeyi,
oruç tutmaya ve
namağ kılmaya devam etmeyi,
daimî şehvetten kaçınmayı,
halkın eziyet ve cefasına katlanmayı,
avam ve sefihlerle düşüp kalkmaktan uzak bulunmayı,
kerem sahibi olan sâlih kimselerle beraber olmanızı
vasiyet ederim.
İnsanların hayırlısı, insanlara faydası dokunandır;
sözün hayırlısı da az ve öz olandır.

(Ahmed Eflâkî'den naklen, Âriflerin Menkabeleri, II, 7)

Farz olan namazların ardından
Âyete'l-Kürsî'yi okumanın büyük hikmeti vardır.
Peygamber'imiz (sav) 'beş vakit namazın arkasından
Âyete'l-Kürsî'yi okuyan kimsenin ruhunu
Allah bizzat alır' buyurmuştur.
Allah'ın senin ruhunu bizzat kendi eliyle almasından
ve rahmet bahşetmesinden daha büyük bir
fayda ve hikmet olabilir mi?
Süphesiz Peygamber Efendimiz
daima Âyete'l-Kürsî'yi okur ve
kendi ümmetini de okumaya teşvik ederdi.
Âyete'l-Kürsî'nin fazileti yüce arştan daha yücedir ve
bu fazilet hiçbir kitapta yoktur.
Bu Peygamber Efendimize ve onun ümmetine mahsustur.

(Mevlâna, Ahmed Eflâkî'den naklen, Âriflerin Menkabeleri, 1, 439)

Son(suz) Sözlür

*Sana söylenecek sözlürin hepsini söyledim;
amma sözün aslını söylemedim daha...*

(Hz. Mevlâna)

Bu birkaç söz gönlümün habercisidir.

Kırık dökük de olsa dinle bunları!..

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2361, beyit: 3)

Bazen elif gibi düz,
bazen diğer harfler gibi eğri büğrü
konuşuyorum;
bazen pişmiş bir halde,
bazen de ham kişiler gibi söylüyorum.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1377, beyit: 11)

Rüzgâr gibi olan nefesim
harf harf oldu;
koşarak sayfa sayfa defterlere
döşendi...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1284, beyit: 10)

Ey gönül, artık sus;

harfsiz konuş!

Ruh âleminden dilsiz dudaksız bahset!

Mademki sırlara vâkıf oldun,

artık tüm işi gücü bir kenara koy!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2044, beyit 15; 2647, beyit: 1)

Bıktım artık harflerden, sözlerden;
onlardan kurtulup
isteyenlere mânâ dolu ilimler saçayım;
sözsüz binalar kurayım.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1986, beyit: 11)

Soyun harflerden, sözlerden artık;

Deniz'e doğru git!

Bundan sonra Deniz'in sözlerine kulak ver!

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2184, beyit: 13)

Kandil oldum

O güzel elime bir süpürge verdi,
‘haydi!’ dedi;
‘bununla denizin tozunu süpür!’
Sonra o süpürgeyi ateşe atıp yaktı.
‘Haydi!’ dedi;
‘ateşdeki süpürgeyi getir!’
Yapamadım tabii her ikisini de;
hayretle O’na secdeye kapandım.
Bu halimi görünce;
‘Bana öyle candan secde et ki,
ortada secde eden olmasın’ dedi.
Sevgili’ye dedim;
‘secde eden olmadan nasıl secde edilir?’
O da;
secde senliksiz-benliksiz olur.’ dedi.

Çaresiz kaldım, boynumu önüne uzattım;
'secde edenin başını kılıçla kes o zaman!'
dedim.

Kılıcını çekti, başımı vurdu.

Başım düştü tam önüne;
kesik boynumdan yüz binlerce baş çıktı.

Ben bir çerağ oldum, kandil oldum;
her başım da birer fitil haline geldi...

O vakit her taraf kıvılcımlarla doldu,
aydınlanmaya başladı.

Başımın her birinden
aydınlık kandiller çıktı.

Bu kandiller bölük bölük
doğudan batıya kadar her tarafı kapladı;
her tarafı aydınlattı,
her tarafı nurlandırdı.

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 1095)

Ey Sevgisi;

sana söylenecek sözlerin hepsini söyledim;

amma sözün aslını söylemedim daha...

(Divân-ı Kebir, Gazel No: 2259, beyit: 14)

